Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 22 январь
ЖУМА
№ 18 (4.214).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига

МУСОБАҚА ШУНДАЙ ТЎЛҚИНКИ...

— Оғир хасталикдан қийналиб юрардим. Корхона касаба союз комитетига мурожаат этгандим, тез орада Есентукига йўлланма беришди. Санаторийга бориб, даволаниб келдим. Руҳим тетиклашди, қайтадан кучга киргандек бўлдим, — деди кекса ҳайдовчи Олимжон Абдуллаев.

Автокорхонанинг Қўрғонтепа филиали шофёри И. Мўминов эса куюниб:

— Колоннамиз биноси янгитдан қурилди. Иш бошланганини кўриб, ҳаммамиз хурсанд бўлган эдик. Бироқ кўпчилик юмушлар қўл учида бажарилганлигидан ҳафсаламиз пир бўлди. Чунки ошхона чала, ювиш цехида асосий жиҳоз ўрнатилмаган, созлаш цехидаги ускуналар аҳволи кишини ранжитади. Душхона номигагина бор, — деди.

— Биз эрталаб соат роппароса 8 да ишга етиб келишимиз керак. Лекин Тешиктош, Уйғур қишлоқларидан қатновчи автобусни бекатларда узоқ кутиб қоламиз, — деди Пахтаобод филиали ҳайдовчиси Жамолиддин Бурҳонов. — Баъзан ишга кечикиб келишимизнинг сабаби шу. Узоқдан қатнайдиган ишчилар учун махсус транспорт ажратилмагани ҳар томонлама қийинчилик туғдирмоқда.

Корхонамизнинг 28 касаба союз группаси ва барча цех комитетлари ҳисобот-сайлов йиғилишларида сўзга чиққан 105 нафар киши фойдаланилмаётган имкониятлар, ечимини топмаган чигалли масалалар, маъмурият томонидан коллектив шартномани бажаришда йўл қўйилаётган камчиликлар, социалистик мусобақани ташкил этиш, меҳнат муҳофазаси, иш шароити билан боғлиқ муаммолар тўғрисида ана шундай тарзда очиқдан-очиқ гапирди. Ҳисобот-сайлов якунлари комитетнинг кенгайтирилган мажлисида муҳокама этилди, нуқсонларни бартараф қилиш учун дирекция билан ҳамкорликда аниқ тадбирлар белгиланди.

Биз энг аввало группа, цех йиғилишларига атрофлича тайёргарлик кўрдик. Бригадалар, колонналар фаолияти чуқур таҳлил қилинди, камчиликлар айбдорлари аниқ кўрсатилди. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ М. С. Горбачев СССР Касаба союзларининг XVIII съездида шундай деган эди: «Қайта қуриш жараёни жамият турмушининг ҳамма соҳаларини қамраб олмоқда, барча социал группаларнинг манфаатларига дахл қилмоқда. Чинакам революцион ўзгартишларга хос хусусият сифатида қайта қуриш баъзи кишиларни руҳлантириб, уларга янги куч бахш этмоқда, айрим кишиларни саросимага солиб қўймоқда, яна бир хил кишиларга эса рўй бераётган ўзгартишлар мутлақо ёқмаяпти.

Қўл учида ишлашга, ҳамма ишни таваккалига қилаверишга одатланиб қолган, беғам, сусткаш, ташаббуссиз кишиларга бу ўзгартишлар айниқса ёқмаяпти. Бу ўзгартишлар шу дамгача корхонада, районда, шаҳарда, лабораторияда коллективнинг меҳнаткашлар фикри билан ҳисоблашмай, ўз маҳрига тушган жойдек иш кўриб келган кишиларга ҳам ёқмаяпти.

Қайта қуришга қаршиликнинг, амалий ҳаракатлардаги имиллашларнинг, қийин дамлар ўтишини пойлашга интилишнинг манбалари мана шулардан иборат».

Ҳисобот-сайлов йиғилишлари жараёнида юқорида айтилган фикрларнинг ҳаққонийлигига яна бир карра ишонч ҳосил қилдик. Касаба союз фаолларининг асосий мақсади ютуқлар соясида яшириниб ётган талай ташвишли ҳолларни зудлик билан бартараф этиш, бу камчиликлар коллективга, корхона экономикасига салбий таъсир кўрсатишини ҳар бир киши онгига етказишдир.

Хўш, улар нималардан иборат?

Ўтган йили ҳар юз ишчига 857 меҳнатга вақтинча қобилиятсизлик куни тўғри келди. Хўжаобод, Пахтаобод, Қўрғонтепа колонналаримизда медицина хизмати, иш шароитлари яхши деб бўлмайди. Меҳнат муҳофазаси ва ҳаракат хавфсизлигини таъминлашда ҳам камчиликлар мавжуд.

1973 йилдан буён хўжалик ҳисобида ишлаймиз. Биз хизмат кўрсатаётган хўжаликлар бу илғор усулга ўтмаганлиги кўп йиллардан бери корхонамиз экономикасига таъсир қилмай қолмаяпти. Улар 1 миллион 254 минг сўмни шу кунгача ҳисобимизга ўтказишгани йўқ. Шунинг учун ҳам давлат банкидан олган қарзларимизни ўз вақтида тўлай олмаяпмиз. 438 минг сўм маблағнинг тўлов муддати ўтиб кетди, бизга алоқадор ташкилотлардан 538 минг сўм қарзимиз бор. Муддати ўтиб кетган маблағни узмаганлигимиз учун корхона соф фойдасидан давлат банкига оширилган процент ҳисобида 31 минг сўм тўладик.

Молиявий камчиликларни бартараф этиш учун меҳнат интизомини мустаҳкамлаш, корхонада иқтисодий таълим самарадорлигини ошириш учун курашаяпмиз. Ҳозирги кунда 23 группада 473 тингловчи иқтисодий ўқувга жалб қилинган. Машғулотларни мазмунли ўтказиш учун пропагандист кадрларни танлашга алоҳида эътибор бердик. Цех касаба союз комитетлари, улар қошидаги комиссиялар иши фаоллашди.

Область касаба союз комитети, область сув хўжалиги бошқармаси ва область агросаноат комитети ҳамкорлигида область агросаноат ходимлари касаба союз комитетига кирувчи автотранспорт ташкилотлари раҳбарлари ва касаба союз комитетлари раислари иштирокида «Раҳбар ва профком» семинар-кенгашининг ўтказилгани яхши бўлди. Ютуқлар қайд этилиши баробарида йўл қўйилган камчиликлар рўй-рост айтилди.

2-автоколонна цех касаба союз комитети раиси, СССР касаба союзлари XVIII съезди делегати Рустам Турдиев, ВЛКСМ XVIII съезди делегати Мўминжон Олимжонов, ҳайдовчилардан И. Қулибоев, Р. Болтабоев, А. Худойбердиев зарбдор юбилей йили мусобақаси ғолиби бўлишди. Бир гуруҳ ишлаб чиқариш пешқадамлари Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси, Ленин комсомолининг 70 йиллиги шарафига социалистик мусобақани бошлаб юборганлар.

Ишда ошкоралик, социал адолат, принципиаллик бўлиши асосий қоидамизга айланмоқда. Цех касаба союз комитетларида ўтган йилларда йўл қўйган расмиятчилик ҳолларига барҳам берилди. Ҳайдовчилар — Р. Турдиев, О. Раҳимов ўз колонналарида цех касаба союз комитетини моҳирлик билан бошқармоқдалар. Ю. Собольки, И. Қулибоев сингари ишчилар комиссиялар ишини жонлантиришга яқиндан ёрдам бериш баробарида ўз планларини ортиғи билан бажариб, кўпчиликка ўрнак бўлишаяпти.

Маъмурият билан ҳамкорликда маданий ишларга сарфланадиган ва моддий ёрдам фондларидан изчил, оқилона фойдаланиш йўлга қўйилди. Клубимиз қошида «Автомобилчи» бадиий ҳаваскорлик тўгараги ташкил этдик. Ҳар бир колоннада спорт майдончалари қурилди, мусобақалар ўтказилмоқда. Дам олиш хонаси жиҳозланди. 14 ишчи-хизматчи марказий ва республика санаторийларида дам олиб қайтди, 20 нафар социалистик мусобақа ғолиби мамлакатимиз, чет эллар бўйлаб туристик саёҳатга борди. 1987 йили 58 ўринли санаторий-профилакторий қуриб битказилди, 48 квартирали уй учун лойиҳа-смета ҳужжатлари тайёрлаб қўйилди. Ошхона қошида 12 кишига мўлжалланган парҳез таомлар бўлими ташкил этдик. Корхона теплицасида лимон ўстирилмоқда, 50 қути асалари боқилаяпти.

Социалистик мусобақани уюштириш, унинг оммавийлиги ва таъсирчанлигини таъминлаш касаба союзлар фаолиятининг асосларидан бири. Ҳозирги пайтда автокорхонамиз бўлинмаларида Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига меҳнат беллашуви авж олдириб юборилди. Кўпгина бўлинмалар, бригадалар, илғор ҳайдовчилар бу анжумангача уч йиллик топшириқни бажариш учун курашмоқдалар.

Я. СОЛИЕВ,
Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигининг Андижон областидаги 7-автотранспорт корхонаси касаба союз комитети раиси.

ЗАВОД ИШЛАЯПТИ ВА ҚУРИЛМОҚДА

Хоразм воҳасидаги ғишт тайёрловчи мавжуд корхоналар ана шу ниҳоятда зарур қурилиш материалига талаб-эҳтиёжни тўла қондира олмас эди. У бошқа жойлардан ташиб келтирилар, анчагина сарф-харажат кетарди. Яқинда ишга туширилган, йилига 20 миллион дона ғишт чиқарадиган янги корхонанинг биринчи навбати бундай оворагарчиликларга барҳам беради. Завод Шовот районидаги «Ленинград» колхози территориясида, ғиштбоп манба яқинида қад ростлади.

Ҳа, энди ғишт ортилган эшелон етиб келдимикан, дея темир йўл станциясига кўз тикиб турилмайди. Корхона ҳаракатда. Хом ғишт юкланган ўзиюрар вагонеткалар тор пўлат излардан ўн иккита пишириш хумдонлари сари ғизиллаб келиб турибди. Маъмурият қурилиш ташкилотларидан буюртмалар қабул қилиб олмоқда.

Янги корхонанинг биринчи навбатини «Хорезмсовхозводстрой» трестига қарашли Шовот кўчма колоннасининг Бахтиёр Ортиқов бошлиқ комплекс бригадаси азаматлари қуриб битказишди. Бинокорлар ҳали иш участкаларини тарк этганларича йўқ. Улар корхона иккинчи навбати қурилишини ҳам бошлаб юборишган. Завод лойиҳада кўзда тутилган қувватга етказилгач, йилига 40 миллион дона ғишт ишлаб чиқаради.

Биз у ерда бўлганимизда кўчма колонна бошланғич партия ташкилоти секретари Бекмамат Полвонов, бригада етакчиси Бахтиёр Ортиқов, прораб Янгибой Ҳакимовнинг иш юзасидан ўзаро кенгашиб туришгани устидан чиқдик.

— Шовот ғишт заводи қурилишини бу бригадага топшириб янглишмаган эканмиз, — дейди Б. Полвонов. — Бунёдкорлар вазифани муваффақият билан уддалаб, ишончимизни оқладилар. Бу билан улар янада йирик корхона қурилишларини ҳам эплашга қодир эканликларини амалда кўрсатишди.

Илғор бригада 1980 йилда ташкил топган. У асосан ҳунар-техника билим юртларини тамомлаб келаётган ёшлар ҳисобига кенгаймоқда. Бугунги кунда коллективда 25 нафар бинокор меҳнат қилаётир.

— Бригадамиз аъзоларининг уй-жой, маданий-маиший бинолар қуришда анча тажриба орттиришгани, бундан ташқари ҳар биримизнинг ғишт териш, бетон қориш, монтаж қилиш ва ҳатто пардозлаш ишларини ҳам ҳеч қийналмай уддалай олишимиз қўл келди, — дейди бинокорлар етакчиси Б. Ортиқов. — Завод биринчи навбати тўласинча коллективимиз кучи билан қурилди, пардозлаш ишларини ҳам ўзимиз қўлдан чиқардик. Иккинчи навбатда фидокорона меҳнат қилаётган бинокорларимиз Бутуниттифоқ XIX партия конференциясини муносиб совғалар билан кутиб олишга азму қарор қилишган. Коллективимиз коммунистлар анжумани очиладиган кунгача саккиз ойлик планни адо этиш учун барча имкониятларни ишга солмоқда.

Бригада қурувчиларининг шу кунлардаги ғайрат-шижоати белгиланган марра тўлатўкис эгалланишидан далолат беради.

Б. ҚАҲҲОРОВ,
«Узоргтехводстрой» тресги матбуот группасининг ходими.

Озиқ-овқат программаси бўғинлари

ИССИҚХОНА ВА ФЕРМАДАН ХАЛҚ ДАСТУРХОНИГА

Ташқарида қиш. Лекин Тошкент районидаги «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» колхозининг 3-теплица хўжалиги сабзавоткорлари дилларида ҳам, ишларида ҳам баҳор нафаси уфурмоқда. Улар айни қиш чилласида аҳолига кўплаб ош кўклар етказиб беришаяпти. Фотомухбиримиз Н. Муҳаммаджонов олган ушбу суратларда сабзавоткорларнинг бугунги юмушлари акс эттирилган. 1. Серғайрат сабзавоткор Ҳалима Асалбоева топшириқларни ҳамиша ошириб уддалаяпти. 2. Лобар Эрматова билан Асия Жонибекова кўкатларни парваришлаётган пайт. 3. Бригада бошлиғи Олимжон Саидмуҳамедов ва сабзавоткорлар Манзура Нурматова, Аҳмарал Умирбековалар редиска ҳосилини йиғиштиришмоқда.

Янгиқўрғон районидаги Карл Маркс номли совхоз фермасида бўлсангиз, Жумагул Даврованинг номини мусобақа ғолиблари рўйхатида учратасиз. Бу йил илғор сигирсоғар 25 бош говмишнинг ҳар биридан 3.000 килограммдан серқаймоқ сут соғишга сўз берган. Жумагул юксак аҳдга яраша ишлаб, дугоналарига намуна бўлаётир.

Е. БОТИРОВ фотоси.

ОНА ИЗИДАН

Избоскан районидаги Тельман номли колхоз фермасида «Ўз касбининг моҳир устаси» конкурси ўтказилди. Конкурсда комсомол аъзолари — опа-сингил Галина, Марина ва Ольга Парпиевалар ғолиб чиқишди. Улар колхоздаги социалистик мусобақада ҳам олдинда бормоқдалар. Қизлар ўтган йили ўзларига бириктирилган ҳар бош сигирдан 3.100 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олган эдилар.

Колхозда ёш сигирсоғарларнинг муваффақияти табиий, деб ҳисобламоқдалар. Қизлар асли чорвадорлар оиласидан бўлиб, бу касбга муҳаббатни ўз онаси Генанда Степановна Парпиевадан ўрганганлар. Улар онаси каби интизомли, энг муҳими — меҳнатга меҳр қўйган. Генаида Степановна эри ва ўғли билан бирга шу фермада ишлайди. У деярли 20 йил давомида колхознинг энг яхши сигирсоғари ҳисобланиб келди. Ҳозир эса наслдор бузоқларни боқмоқда. Ўз фарзандларини тарбиялашда унинг ишга бўлган самимий муносабати катта ёрдам берди. Онанинг 12 фарзанди бор: тўрт ўғил ва саккиз қиз. Уларнинг кўпчилиги балоғатга етиб она умидини рўёбга чиқаришди. Чунончи, илғор сигирсоғарлар — опа-сингил Парпиевалар сут соғиб олишда юксак кўрсаткичларга эришдилар. Лекин бу билан қаноатланиб қолмасликка аҳд қилдилар. Мамлакат комсомоли учун юбилей йили ҳисобланган бу йилда қизлар ўз боқувидаги ҳар бир сигирдан 3.300 килограммдан сут соғиб олиш ниятидалар.

(ЎзТАГ).

ҚИШДА ҚИШЛОҚ ТИНИМ БИЛМАЙДИ

Кўкламги экишга тайёргарлик кўрилмоқда

ТОШКЕНТ РАЙОНИ

Абдужалил Фозиловни Охунбобоев номли колхозда ҳамма ҳурмат қилади. Бунинг боиси бор. У 27 йилдан бери бригадир. Дастлаб ўн йил озуқа жамғарувчиларга бош бўлди, кейин узумчилик бригадасига ўтди. У бошлиқ коллектив токзорлар ҳосилдорлигини йил сайин ошириб борди. Илгари гектаридан 70—80 центнердан узум олинган майдонларда бу кўрсаткич 170—180 центнерга етди.

Тажрибали деҳқон кўксини III даражали Меҳнат Шуҳрати ордени, СССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг олтин медали безаб турибди. Бултур социалистик мусобақада ғолиб топилиб, Усмон Юсупов номли область мукофоти лауреати бўлди. А. Фозилов бошлиқ соҳибкорлар жорий йилда ҳам қувончли натижаларга эришиш мақсадида шу кунларда сидқидил ишлашмоқда.

Ҳ. ТОЖИМАТОВ.

ХЎЖАОБОД

Абдулла Набиев номли колхоз деҳқонлари қишки юмушларни аниқ тадбирлар асосида бажармоқдалр. Карталарни текислаш, ўғит жамғариш, ариқ-зовурларни тозалаш ишлари мусобақа асосида олиб борилаяпти. Меҳнат беллашувида Иномжон Жиянбеков бошлиқ бригада пешқадам.

«Победа», «Россия», «Ленинград» колхозларида ҳам бўлғуси ҳосилга мустаҳкам замин яратилмоқда. Район пахтакорлари беш йилликнинг учинчи йилида она-Ватанга 43 минг тонна оқ олтин ҳадя этишни мўлжаллашган.

М. ЧУМИРЗАЕВ.

ОҚДАРЁ

Маҳаллий ўғит — ер дармондориси. Карл Маркс номли колхозда буни яхши билишади. Шу боисдан далага гўнг чиқаришга алоҳида эътибор берилаяпти. Бу борада Исмоил Эргашев бошлиқ бригада азаматлари барчага ибрат бўлишаётир. Улар 93 гектар майдонни куздаёқ ҳаммадан аввал шудгорлаб қўйишганди. Эндиликда бошқа юмушлар сифатли бажарилмоқда. Маҳаллий ўғит жамғаришда Рустам Қаршибоев, Неъмат Абдуллаев, Нормуҳаммад Музаффаров, Хонхўжа Бобохўжаев, Алихон Раҳматов каби колхозчилар ғайрат кўрсатишаяпти. Улар ферма ва ҳовлилардан ҳар куни 15 тонна гўнг тўплаб далага чиқаришмоқда.

Ж. МАЖИДОВ.

БАҲОРИСТОН

Сулаймон Муродов номли совхозда моҳир механизаторлар кўп. Парда Эркаев, Ўктам Шарипов, Наврўз Тўхтаев шулар жумласидан. Бу техника жиловдорлари ҳосилдан бўшаган майдонларни тез ва соз шудгорлашда фаол қатнашдилар. 7-бўлимнинг 420 гектар пахтазорини чуқур ҳайдашда уларнинг ҳиссаси катта бўлди. Айни кунларда ремонт ишларида иштирок этишаяпти.

Я. РАСУЛОВ.

ИЗБОСКАН

«Партия XX съезди» колхозида қишки юмушларнинг бажарилишини сифат комиссияси мунтазам назорат қилмоқда. Унга бош агроном Қутбиддин Абдуллаев раҳбар этиб тайинланган. Комиссия майдонларда шудгор сифатини бирма-бир текшириб қабул қилди. Эндиликда ариқ-зовурларни тартибга келтириш, техника воситаларини кўкламга шайлаш, маҳаллий ўғит жамғариш каби ишларнинг қандай амалга оширилаётганлигини кузатиб бормоқда. Хўжаликда айниқса гўнг чиқариш яхши ташкил қилинган. Бу ишда Шарофиддин Убайжонов, Ҳасан Воҳидов, Муталлиб Жўраев, Шамсиддин Эркабоев, Машраб Асқаров сингарилар ўрнак кўрсатишаяпти. Колхоз аҳли бу йил гектаридан 40 центнердан пахта етиштиришга аҳд этган.

Б. МАВЛОНОВ.

МУБОРАК

Аметхон Султон номли колхознинг Турғун Остонов бошлиқ оилавий бригадаси чўлқуварлари пахта тайёрлаш планини ҳар йили ошириб бажаришмоқда. Коллектив юбилей йилида мўлжалдаги 75 тонна ўрнига 113 тонна хом ашё тайёрлади. Азаматлар жорий йилда ҳам баракали хирмон кўтаришга бел боғлашган. Шудгорлаш аллақачон тугалланган. Айни пайтда тупроқ шўрини ювиш, суғориш шохобчаларини тартибга келтириш ва бошқа тадбирлар намунали амалга оширилаяпти.

А. МУСТАФОЕВ.

МАТБУОТНИНГ ДОЛЗАРБ ВАЗИФАЛАРИ

21 январь куни Тошкент область партия комитетида область оммавий ахборот воситалари раҳбарларининг етакчи журналистлари билан учрашуви бўлди. Учрашувни область партия комитетининг биринчи секретари Т. А. Алимов очди.

Бўлиб ўтган суҳбат чоғида қайта қуриш шароитларида, Бутуниттифоқ XIX партия конференциясига тайёргарлик кезларида оммавий ахборот воситаларига партиявий раҳбарликни такомиллаштириш масалалари кўтарилди. Топширилган иш учун ижодий ходимларнинг масъулиятини оширишга катта эътибор берилди. Область корхоналари, колхоз ва совхозларида иқтисодий ислоҳотнинг боришини тўлароқ ва чуқурроқ ёритиш, хўжалик ҳисобининг афзалликларини ёрқин, ишончли мисолларда кўрсатиб бериш журналистларнинг бурчидир, деб таъкидланди учрашувда. Танқиднинг ўткирлигини сусайтирмаслик, турғунлик ҳолатларининг сарқитларига қарши курашни кучайтириш зарур. Озиқ-овқат, уй-жой проблемасини ҳал этиш, меҳнаткашларни кенг истеъмол товарлари билан таъминлаш, хизмат кўрсатиш соҳасини кенгайтириш йўлларини изчиллик билан ёритиш лозим.

Одамларнинг ижтимоий активлиги ошган шароитда, деб таъкидланди учрашувда, меҳнаткашларнинг ишлаб чиқаришни интенсивлаш, жамоат тартибини мустаҳкамлаш, социал адолатни қарор топтиришга қаратилган конкрет таклифлар баён этилган хатларини кўпроқ эълон қилиб бориш керак.

(ЎзТАГ).

«ПРОГРЕСС-34» ПАРВОЗДА

ТАСС АХБОРОТИ

«Мир» илмий-тадқиқот комплексининг бундан буёнги иш программасига мувофиқ, 21 январь куни Москва вақти билан соат 1 дан 52 минут ўтганда Совет Иттифоқида «Прогресс—34» автоматик юк кемаси учирилди.

Кемани учиришдан мақсад одам бошқарадиган «Мир» комплексига сарфланувчи материаллар ва турли юкларни етказиб беришдан иборат.

«Прогресс—34» орбитасининг параметрлари қуйидагича:

—Ер юзасидан максимал олислиги — 277 километр;

—Ер юзасидан минимал олислиги — 191 километр;

—Айланиш даври — 88,8 минут;

—Оғиши — 51,6 градус.

Телеметрик ахборот маълумотларига кўра, автоматик юк кемасининг системалари нормал ишламоқда.

5—7 ДАҚИҚАЛИК МУЗОКАРА

ЎРГАНАРДИМ МЕН РУСНИНГ ТИЛИН...

Шу сатрларни ёздиму, ўйланиб қолдим. Юртдошларимдан қанчаси бу иборани рус тилида ёза оларкин?

Яқинда ҳарбий қисмлардан бирига қилган сафаримни эслайман. Шаҳарча ҳовлисини айландим, солдатлар ҳаёти, уларнинг турмуш ва дам олиш шароитлари билан танишдим. Зерикишмаётгани, ўзларини дадил, қувноқ ҳис этишаётганини ҳар жиҳатдан сезилиб турарди. Мана менинг юртдошларим: кўзлари ғамгин, нимадандир тортинишади, ийманишади...

«Нима гап ўзи?» — сўрайман ўзбекчалаб. Ғудранишади. Зерикаяпмиз, дейишади. Рус тилини яхши билмаймиз, командиримизнинг жаҳли чиқади, ўртоқларимиз ҳазил-мутойибани тушунмаганимиз учун калака қилишади. Шу сабабли она тилимизда гурунглашгани бирга тўпланамиз.

Ҳа, йигитларга ҳарбий хизматни ўташга ўрганиш осон бўлмайди. Шундай бир қонуний савол туғилади: нима сабабдан бизнинг республикамизда ёшлар рус тилини яхши билишмайди? Ваҳоланки бугунги кунда миллатлараро мулоқот тилини ўрганиш ягона бирлик — совет халқини ташкил этувчи ҳамма миллатларнинг тўлақонли ривожланиши зарурий шарти-ку?

Миллий мактабларнинг ўн йиллик программасида рус тилини ўқитишга 1.800 ўқув соати ажратилади. Шундай катта рақамга қарамасдан тилни ўрганиш муаммоси ҳамон кескин бўлиб қолаяпти. Олимлар Ўрта Осиё республикаларида конкрет социологик тадқиқот ўтказиб, регионлардаги туб аҳолининг учдан бир қисмигина рус тилини билади, деган хулосага келдилар.

Биз энг мўътабар минбарлардан туриб миллатлараро мулоқот тилини чуқур ўрганиш зарурати ҳақида кўп гапирдик, Бутуниттифоқ ва республика конференцияларини уюштирдик, маҳаллий нашриётлар уюм-уюм рисолалар чоп этишаяпти. Озгина силжишларни ҳам жуда катта муваффақиятлар қилиб кўрсатдик, бундай силжишлар рўй бермаган жойларда эса «яхши ниятлар»дан келиб чиқиб аҳволни бўяшга мажбур бўлдик. Қуйидаги фактларга эътибор қилайлик. Бутуниттифоқ аҳоли рўйхати маълумотларига қараганда 1970 йилда ўзбекларнинг 14,5 проценти рус тилида бемалол сўзлаша олган, орадан тўққиз йил ўтгандан кейин эса бу рақам «яшин тезлигида» ўсиб 49,3 процентга кўтарилган. Эришилган «муваффақиятлар» астойдил олиб борилган ишлар туфайли қўлга киритилган эмас, балки қўшилган «тузатишлар» натижасидир. Рус тилида бемалол сўзлаша оладиганлар қаторига ўрта маълумотли, шунингдек ишлаб чиқариш ва техника билан боғлиқ ҳамма кишиларни, жумладан малака разрядларига эга бўлган шофёрлар, механизаторларни ҳам тўғридан-тўғри рақам қилиб қўйишди.

Тантаналар ва ғалаба рапортларининг гулдуроси жамоатчиликнинг эътиборини ана шу муаммога жалб этишга уринган мутахассисларнинг ҳайиқиброқ чиқарган овозларини босиб кетди. Бу соҳадаги «қўшиб ёзишлар» ҳаммага маълум «пахта иши»даги шиширилган рақамларга нисбатан заррача кам зарар келтирмади. Биз бой берилган йиллар маҳаллий миллат вакиллари орасидан, айниқса республикадан ташқари жойларда юқори малакали мутахассислар ва ишчиларни тайёрлашда ўзининг қалтис ролини ўйнаганлигини, кенг халқ оммасининг Ватан ва жаҳон маданий меросини эгаллашида қийинчилик туғдирганини, миллий алоҳидалик ва маҳдудликка, диндорликнинг ўсишига олиб келиши мумкинлигини қайд этишга мажбурмиз.

Қисқаси, рус тилининг ўқитилишини йўлга қўйишда жиддий қайта қуришни амалга ошириш учун сабр-тоқат билан, аниқ мақсадни кўзлаб изланиш, жамиятимизнинг янгиланиш жараёнига тўла мувофиқ келадиган янги, илгариги қолипларга тушмайдиган шакл ва усулларни ишлаб чиқиш лозим. Миллий мактаблар учун ўқитувчилар тайёрлайдиган олий ўқув юртлари бу масалада, шубҳасиз, ўз сўзларини айтишлари керак. Ҳозирги пайтда миллий потокларда ўқитувчилар тайёрлаш мактаб ислоҳоти вазифалари ҳамда олий мактабни қайта қуриш талабларига жавоб бермаяпти. Бу соҳадаги ишларимиз аҳволи Тошкент область партия комитети қарорида айнан шундай баҳоланган.

Ҳозирги пайтда республика рус тили ва адабиёти институти студентларининг фақат бешдан бир қисми лекциялар сифатидан, тўртдан бир қисми эса семинар машғулотларидан қониқиш ҳосил қилмоқдалар. Бунга яна дарсликлар, методик қўлланмаларнинг етишмаётганлигини, лингафон кабинетида якка тартибда шуғулланиш учун шароит йўқлигини ҳам қўшиш керак. Ўқув жараёнини йўлга қўйишдаги камчиликлар шундай фавқулодда, чигал ҳодисаларга сабаб бўлмоқдаки, уларни безиён деб атаб бўлмайди. Тошкентда таниқли совет адибларидан кимлар яшаб ижод қилишган, деган саволга студентлар Ўзбекистонда ҳеч қачон бўлмаган адабиёт арбоблари номларидан ташқари Будённий ва Фрунзе номини ҳам тилга олдилар.

Худди шу шўрлик мутахассислар қўлга диплом олгач, рус тили ва адабиёти дарсларини... ўзбек тилида олиб боришга мажбур бўладилар. Мактабларда рус тили кунлари ҳам ўтказилмаяпти.

...Ўзининг асосий мутахассислиги бўйича филологиядан анча узоқ бўлган республикада таниқли бир олим билан яқиндан танишман. Унинг рус шеъриятини чуқур билишига ҳамиша ҳайратланиб келганман. Олис қишлоқда ўсиб-улғайган, аниқ фанлар бўйича мутахассис ҳисобланган ана шу кишида рус классикасига муҳаббат қаердан туғилдийкин? Маълум бўлишича, рус тили муаллимасидан экан. Яқин-яқинларгача миллий мактабларда ташқаридан келган ўқитувчилар дарс беришарди. Сўнгра эса, афсуслар бўлсинки, маҳаллий миллат кишилари, олис районларда яшаб турган, бир тилли муҳитда ўсган, рус тилида сўзлашишда заррача кўникма ҳосил қилмаган ёшлар орасидан педагоглар тайёрлаш йўли тутилди. Олий ўқув юртларида таълим олиш йилларида бу студентлар рус тилини тўла-тўкис эгалламай қоладилар.

Рус тили кунини мунтазам равишда ўтказиб туриш, олимпиадалар ташкил этиш, уларда ғолиб чиққанларни педагогика олий ўқув юртларига тавсия қилиш лозим. Областимизда кадрлар малакасини ошириш мақсадида ўқитувчиларни навбатдан ташқари аттестациядан ўтказишга қарор қилинди. Шу билан бир қаторда областдаги қишлоқ мактабларига, ҳунар-техника билим юртларига Тошкентдан педагогларни юбориш, уларни барча уй-жой ва турмуш шароитлари билан таъминлаш кўзда тутилмоқда.

Ҳам рус тилини, ҳам ўзбек тилини ўрганиш мумкин бўлган тўгараклар, курслар ташкил этиш зарурати туғилди, чунки республикада икки тиллик интернационализм принципи мустаҳкам қарор топмоқда, бу тиллар фақат диалектик бирликдагина муваффақиятли ривожланиши мумкин. Хўжалик ҳисобида иш кўрадиган ҳамда тегишли моддий-техника базасига эга бўлган Тиллар уйи рус, ўзбек ва хорижий тилларни ўрганишнинг методик ҳамда илмий марказига айланиши мумкин эди.

Рус тилини ўрганишни такомиллаштириш — энг аввало умумпартиявий, умуммиллий вазифа. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети қабул қилган «Рус тили» комплекс программасида бу фикр алоҳида таъкидлаб ўтилган. Областимизда ҳам худди шундай программа ишлаб чиқилмоқда.

Э. ФОЗИЛОВ,
Ўзбекистон Компартияси Тошкент область комитетининг секретари.

(«СОВЕТСКАЯ КУЛЬТУРА» газетасининг 1988 йил 21 январь сонидан).

ХЎЖАЛИК ҲИСОБИ АСОСИДА

Қоракўл районидаги Киров номли колхоз правлениеси бу йил социал ва маданий-маиший объектлар қурилишига бир ярим миллион сўмдан кўпроқ пул ажратди. Ана шу маблағ ҳисобига стадион, ёзги кинотеатр, бир неча уй-жой қуришга, колхозчиларнинг 200 га яқин хонадонини телефонлаштиришга қарор қилинди.

— Колхоз қишлоқларини ободонлаштириш, социал, маданий-маиший объектлар қуриш учун биз ҳар йили пул ажратмоқдамиз, — деди колхоз бош бухгалтери Т. Тошев. — Ана шу мақсадларга биз ўтган йили бир миллион сўмдан кўпроқ пул сарфладик. Мактаб, уй-жой қурдик, хўжалик ичида янги йўллар чиқардик. Бу йил тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини ўз пул билан таъминлашга ўтилганлиги сабабли ана шу мақсадларга кўпроқ пул ажратиш имконияти туғилди.

Хўжаликда янгича шароитда ишлашга бир неча йил тайёргарлик кўрилди. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини комплекс механизациялаш учун кўп иш қилинди. Бригада бошлиқлари, мутахассислар ва колхозчиларнинг иқтисодий ўқуви ташкил этилди. Коллектив ва оила пудратига ўтиш ҳаммани хўжаликни омилкорлик билан юритишга ўргатди.

Ўтган йилнинг якунлари қилинган ишлардан яққол далолат бериб турибди. Колхоз планни муваффақиятли бажариб, салкам олти ярим миллион сўм даромад олди. Бу эса планлаштирилганидан деярли икки миллион сўм ва йиллик сарф-харажатлардан икки баравар кўпдир.

(ЎзТАГ).

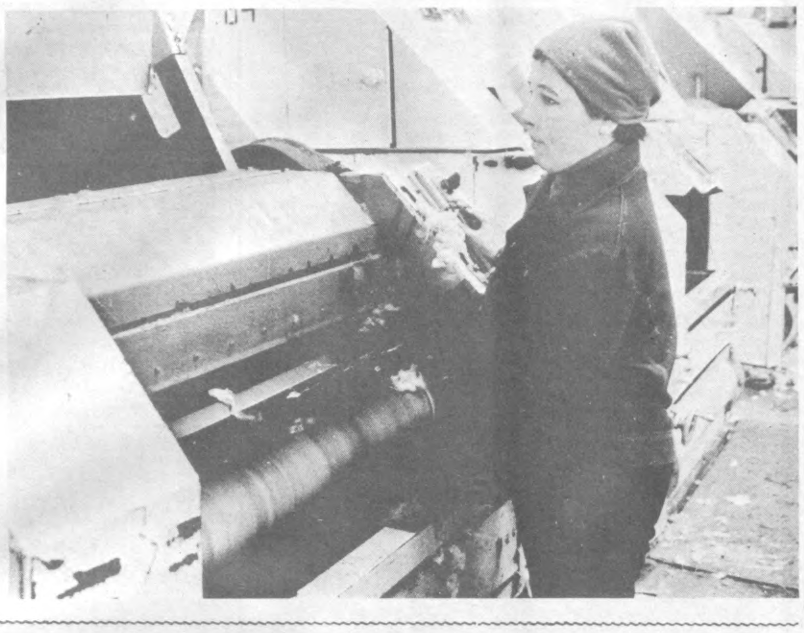

СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТИ. Жарқўрғон пахта тозалаш заводи хўжалик юритишнинг янги усулига ўтди: корхона йил бошидан буён ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш ва қоплаш ҳисобига ишлаяпти. 1988 йилда пахта тозаловчилар 18 минг тонна тола ишлаб чиқаришни режалаштиришган.

СУРАТДА: илғор ишчи Флюза Каримова. У бир вақтнинг ўзида 24 та машинани бошқараётир.

И. ХЎЖАЕВ фотоси.

(ЎзТАГ).

ПАХТАЧИЛИК: ечимини кутаётган муаммолар

СОНИ КЎП, СОЗИ ОЗ

Очиғини айтганда, республиканинг бу етакчи тармоғида муаммолар шунчалик кўп тўпланиб қолганки, улар ўз ечимини кутиб турибди. 1988 йилда жами пахтазорларга 30 дан ортиқ ғўза нави экилиши кўзланмоқда. Унинг бештаси ингичка толали, яъни 9871-4, С-6037, 9883-И, Термиз-14 ва Термиз-16 навидир. Агар мамлакатда етиштириладиган ялпи пахта толасини 100 процент деб олсак, шундан атиги 14 проценти I,II,III типга тегишли. Жорий йилда республикада 189.400 гектар майдонга, 1987 йилгига нисбатан 26.600 гектар кўп ерга ингичка толали ғўза нави уруғи қадалиши белгиланган. Ваҳоланки, СССР Госпланининг планлаштириши бўйича мамлакатда тайёрланадиган биринчи тип тола 95—100 минг тонна, иккинчи тип тола 100—110 минг тонна ва учинчи тип тола 95—100 минг тонна атрофида бўлиши керак. Амалда Ўзбекистонда биринчи тип тола берадиган ғўза навини экиш умуман планлаштирилмаган, иккинчи тип майдони жуда кам. Учинчи тип тола берадиган Термиз-14 ва Термиз-16 навлари уруғи эса жорий йилда 160 минг гектардан ортиқроқ ерга қадаладики, бу йил охирига бориб мамлакат эҳтиёжидан зиёд шундай тола берилади деган сўз. Маълумки, 1987 йилнинг 23 ноябридан 1 декабригача ўтказилган республикалараро ярмаркада унга талаб унчалик катта бўлмади. Ҳатто кўпгина пахта заводларининг мутахассислари ўз хом ашёларини сотолмай доғда қолишди.

Мамлакат енгил саноатига энг зарури ўрта толалилар ичида тўртинчи тип бўлиб, у ялпи толанинг 20 процентини ташкил этади. Аммо бундай тола берадиган ғўза навлари учун 1988 йилда Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитети 66 минг гектар кам ер ажратди.

Шуни айтиш кераккки, 70-йилларнинг охири ва 80-йилларнинг бошида саноат тўртинчи тип толага муҳтожлиги, шундай тола берадиган ғўза навлари етишмаслиги туфайли тўқимачилар оғир қийинчиликларга дуч келдилар. Ўшанда СССР Енгил саноат министрлигининг мурожаатига жавобан СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги ва давлат нав синаш инспекцияси тўртинчи тип тола берадиган истиқболли «Фарҳод» («Паҳлавон») ва «Оқ олтин» ғўза навларини тезроқ районлаштириш, улар экиладиган майдонларни маълум даражада кенгайтириш ҳақида кўрсатма беришганди. Лекин Ўзбекистон ССР собиқ Қишлоқ хўжалиги министрлиги раҳбарлари янги районлаштирилган навларга яхши эътибор бермадилар, элита хўжаликлари ташкил этиш тўғрисида қайғурмадилар. Ҳолбуки, Жиззах шароитида «Фарҳод»дан Тошкент-1 навига нисбатан 2,5 центнер юқори ҳосил олинган эди. Устига-устак у 1,5—2 марotaба кам сув талаб қилади, гармселга чидамли, мой миқдори 1,5—2 процент кўп, толаси пишиқ ва сифатли, муҳими, тўртинчи тип жумласига киради. Аммо «Фарҳод» ишлаб чиқаришдан олиб ташланди. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ўсимликлар экспериментал биологияси институтининг ғўза гетерозияси лабораториясида уруғ қисман сақлаб қолинди, холос.

«Оқ олтин» нави ҳам шу аҳволга тушди, уни яратган олимларга бўҳтонлар уюштирилди. Яхшиямки «Оқ олтин»ни уста пахтакор, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, марҳум Собиржон Сиддиқов сақлаб қолди. У янги навнинг афзаллиги хусусида шундай деган эди:

— «Оқ олтин» асл деҳқоннинг нави: кам сув талаб қилади, тез етилади, саноатга худди сариғ ёғдек керак. Қарангки, заводимизга тўқимачилар бирон марта эътироз билдиришмади. Фақат битта камчилиги борки, у ҳам бўлса Тошкент-1 навига нисбатан 1—1,5 процент кам тола чиқади. Аммо ўзи ажойиб нав. Ҳайронман, негадир республика раҳбарларига ёқмайди. Катта-катта майдонларга экилмаяпти.

Шунда мен:

— Йўқ, ундай эмас, нотўғри ташвиқот қилувчилар бор, — деб жавоб қилгандим. — Бундан ташқари кўпгина хўжаликлар иккитадан ғўза нави экиб, қайси бирининг нархи қиммат бўлса иккинчисини ўшанга қўшиб қабул пунктларига юборишди. Натижада «Оқ олтин» ўзининг дастлабки ҳолатини йўқотди, нархи сақланган ҳолда тўртинчи типдан бешинчисига ўтказилди. Элита хўжаликларида танлаш йўли билан унинг эски ҳолатини тиклаш мумкин. Фикримизнинг исботи учун 1985—1986 йилларда сув танқис бўлишига қарамасдан Қашқадарё область Шаҳрисабз районидаги «Социализм» колхозида бу навдан дуруст ҳосил олинганини айтиш кифоя.

Шу ўринда ҳар бир хўжалик янги навни ўзлаштириб, унинг агротехникасига тўла тушуниб олгунига қадар 2—3 йил ўтишини эслатиш мақбул. Нотўғри ташвиқот қилувчиларни хўжалик раҳбарлари қонун олдида жавобгар этишлари керак. Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитети эса тўртинчи тип тола берадиган навлар экиладиган зоналарни қатъий белгилаб қўйиши зарур. Нав қаерда ўзини яхши кўрсатса, ўша ерда биз саноатимизни сифатли хом ашё билан таъминлай оламиз.

Тўқимачиликда бешинчи тип тола энг кўп ишлатилади. У жами хом ашёнинг 60 процентини ташкил этади. Бунга Самарқанд-3, 138-Ф, «Оқ олтин», Октябрь-60 ва АН-Ўзбекистон-3 навлари киради. Уларнинг ҳар тоннасига ўртача 830 сўмдан, Қизил равот, Уйчи-2, 108-Ф, Қирғизистон-3, Тошкент-6, С-4727, Чимбой-160, Чимбой-3010 ва АН-Боёвут-2 га 800 сўмдан тўланади. Юқорида номлари кўрсатилган ғўза навларини 1988 йилда 860 минг гектар майдонга, жумладан энг юқори сифатли бешинчи тип тола берувчи, нархи қиммат Самарқанд-3, «Оқ олтин», Октябрь-60 ва АН-Ўзбекистон-3 ғўза навларини 220 минг гектарга экиш планлаштирилган. Бу рақам баъзан кўтарилиб-тушиб туради. Сабаби нотўғри ташвиқотлар таъсири эмасмикан?

Бизнингча, область агросаноат комитетлари ва РАПОлар раҳбарлари нав танлашни хўжаликларнинг мутасаддилари ихтиёрига қўйиб беришлари керак. Колхоз ва совхозларнинг 1988 йил январь ойидан бошлаб ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш, ўз харажатларини ўзи қоплашга ўтгани айниқса шуни тақозо этмоқда.

Енгил саноат корхоналарида VI—VII тип тола жуда кам миқдорда (5—6 процент) ишлатилади. Аслида вазият бутунлай бошқача. Масалан, Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитети 1988 йилда бундай тола берадиган Тошкент-1, АН-402, Андижон-60 ва С-4880 навларини 350 минг гектардан кўпроқ майдонга экишни планлаштирганки, бунда икки томонлама зиён кўрамиз. Биринчидан, саноат бутунлай сифатсиз тола билан таъминланади, иккинчидан, колхоз ва совхозлар даромадни бой беришади. Натижада деҳқоннинг пахта етиштиришга бўлган меҳру муҳаббати совийди. Яна бир мисол. 1987 йилда республикада ҳали давлат нав синаш станциясидан ўтмаган, районлаштирилмаган, кечпишар, VI тип тола берадиган, паст нархли ғўза навлари (Андижон-60, С-4880) уруғи 320 минг гектардан ортиқроқ ерга қадалди. Бунга гўёки ғўзанинг яхши, вилтга чидамли навлари йўқлиги сабаб бўлган эмиш, генетик-селекционер олимлар айбдормиш. Тўғри, вилтга мутлақо чидамли навни яратиш принципиал жиҳатдан мумкин эмас, нисбий чидамлилик эса инфекциянинг ҳаддан ташқари кўплиги ҳамда агротехникага риоя қилмаслик оқибатида тез кўпаяди. Буни биз Тошкент навлари тақдири мисолида кўрдик. Улар ҳозирги вақтда 90 процентгача касалланмоқда. Демак, вегетация даврида илмий асосланган тўғри агротехникани қўллаш, планли алмашлаб экишга тезроқ ўтиш талаб этилади.

Деҳқонларимиз кейинги йилларда районлаштирилган 175-Ф, Самарқанд-3, «Оқ олтин», «Фарҳод», Октябрь-60, Тошкент-6, АН-Ўзбекистон-3 ҳамда янги районлаштирилган С-6524 ғўза навлари агротехникасини билмаганликлари туфайли айни шу даврда уч-тўрт суткалаб сув тараб ғўзани ғовлатишади, маълум даражада ҳосилни тўкдириб юборадилар. Йил охирига бориб эса навни ёмонлайдилар. Кейин нима бўлади? Янги нав танлашга киришилади, бу муаммо ҳар йили давом этади. Мисол учун Самарқанд областини олайлик. Бу ерда 1984 йили 108-Ф нави 20.283 гектар ерга, Тошкент-1 нави 52.919, Самарқанд-3 эса 78.151 гектарга экилди. Ҳосилдорлик гектар ҳисобига мутаносиб равишда 18,4 ни, 20,1 ва 34,7 центнерни ташкил этди. 1985 йилда 108-Ф нави уруғи 33.044 гектар майдонга, Тошкент-1 нави 33.230, Самарқанд-3 эса 83.255 гектарга қадалган, ҳар гектар ердан ўртача 20, 22,2 ва 30 центнердан ҳосил олинган. 1986 йил 108-Ф нави 22.689 гектар ерга, Тошкент-1 нави 20.301, Самарқанд-3 эса 94.499, АН-Ўзбекистон-3 нави 3.259, С-4727 нави 6.952, АН-402 нави 1.945 гектарга экилган. Гектар ҳосилдорлиги қуйидагича: 16,2, 18,6, 25,7, 20,2, 18,5, ва 26,7 центнер. Кўриниб турибдики, ўша йили кўп ғўза навлари экилса-да, Самарқанд-3 га тенг келадигани топилмади. Шунга қарамасдан ўтган йили область хўжаликларига яна янги-янги ғўза навлари олиб келинганлигини қандай баҳолаш мумкин? Бунинг сабаби битта: область агросаноат комитети, қолаверса Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитети мутахассислари республика, область, район хўжаликларида экилаётган ғўза навларини ҳар томонлама ўрганиб, чуқур таҳлил қилишмайди. Бўлмаса йилига барқарор ҳосил олинадиган, республикалараро ярмаркада V типга мансуб ғўза навлари ўртасида тола сифати бўйича рақобат қилган Самарқанд-3 ғўза нави бошқа областларга ҳам аллақачон тарқалган бўларди. Тезпишар, толаси сифатли АН-Самарқанд-2 нави хусусида ҳам шундай дейиш мумкин. Уни республиканинг шимолий районларида бемалол экса бўлади. Аммо у 1984 йилдан буён дала юзини кўрмаётир.

Умуман айтганда яқин вақтларгача тола миқдори ва сифати ҳисобга олинган ҳолда селекция ишларини кучайтиришга етарли аҳамият берилмади. Янги яратилган навлар эскиларидан деярли устунлик қилмади, хўжаликларда асосан ялпи ҳосил назарда тутилди. Эндиликда республика Агросаноат давлат комитети, областларнинг агросаноат комитетлари аввало кўп ва сифатли тола берадиган, тезпишар, юқори ҳосилли навларга алоҳида эътибор беришлари керак.

Ҳозирги вақтда ишлаб чиқаришда ва давлат синовида бундай навлар бор. Уларни фақат агроэкологик зоналар бўйича тақсимлаб, муаллифлар томонидан ишлаб чиқилган агротехникадан умумий йўл-йўриқ сифатида фойдаланиш, зарур бўлган тақдирда унга ўзгартишлар киритиш талаб этилади. Бу иш билан «Союзхлопок» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси олимлари шуғулланишлари шарт. Бундан ташқари илмий-тадқиқот институтларида сув режими билан тупроқни озиқлантиришнинг таъсирини ўзаро боғлиқ ҳолда ўрганадиган агроэкологик лаборатория ташкил этиш мақсадга мувофиқ. Бунда кўп навлиликни бартараф этиш имкони туғилади. Ҳар бир районда элита хўжалиги тузилиб, унга қарашли кичикроқ пахта заводи қурилган тақдирда навларнинг биологик ва механик ифлосланиши олди олинади, тоза навли, биринчи классли уруғлик чигит билан таъминлаш мумкин бўлади.

Уруғлик — селекция ишининг мантиқий давоми. Бугунги кунда айниқса бу соҳада малакали кадрлар етишмаслиги, элита хўжаликлари мақбул агросаноат техникага эга эмаслиги, техникавий таъминотнинг пастлиги сезилмоқда. Агросаноат давлат комитети ва унинг бўлинмаларида ҳатто мустақил уруғчилик бўлимлари йўқ. Модомики нав яратишдан бошлаб тармоқнинг пировард мақсади сифатли тола олиш экан, тўқимачилик саноатининг хом ашё турига талаби қатъий бажарилиши шарт. СССР Енгил саноати министрлиги вакиллари ғўза навларини жойлаштириш бўйича комиссиянинг тўла ҳуқуқли аъзолари бўлишлари керак. Навларни жойлаштириш плани Агросаноат давлат комитети ҳамда Енгил саноат министрлиги томонидан маъқулланиб имзоланиши лозим.

Яна бир муаммо. Шу вақтга қадар республикада ғўза навларига зоналарга қараб ҳақ тўланмоқдаки, бу мутлақо нотўғри. Хўжаликларнинг ҳаммасига ҳақ тўлаш бир хилда бўлмоғи керак. Айни шу омил экин майдонларидан унумли фойдаланишга ҳамда халқ фаровонлигини оширишга салмоқли ҳисса қўшади. Бундан ташқари тола сифати ва миқдорига қараб планлаштиришга ўтишнинг вақти аллақачон келган. Шундай қилинганда республика олдига қўйилган барча вазифалар тезроқ рўёбга чиқади, меҳнат аҳли иқтисодий жиҳатдан фойда кўради ва унинг пахтага қизиқиши янада ортади.

О. ЖАЛИЛОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ўсимликлар экспериментал биологияси институтининг ғўза гетерозияси лабораториясининг бошлиғи, қишлоқ хўжалиги фанлари доктори.

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

ЛИЕПАЯ (Латвия ССР). Янги йилдан бошлаб Лиепая райони корхоналари ва хўжаликлари ўртасида шерикчилик асосида иш олиб бориш ҳақида тўғридан-тўғри шартномалар тузилди. Саноат корхоналари аниқ муддатда фермалар қуриб бериш ёки уларни реконструкция қилиш, ем-хашак тайёрлашда ва қишлоқ хўжалик техникасини ремонт қилишда кўмаклашиш мажбуриятини олдилар. Колхоз ва совхозлар, ўз томонидан, маълум график асосида корхоналарга гўшт, сут, сабзавот етказиб беришади. Бунга маҳсулотларни ишлаб чиқаришни кўпайтириш ҳисобига эришилади. Шериклар ўтган йили хўжалик ҳисобига ўтиб, шартнома асосида муваффақиятли ишлаган «Сарканайс металургс» («Қизил металлург») заводи ҳамда «Медзе» совхози тажрибасини ривожлантирмоқдалар.

●

ЧИТА. Эвенкиянинг Кюстькемда қишлоғида 50 ўринли боғча фойдаланишга топширилди. Бу БАМнинг Чита участкаси қурувчилари ҳамда маҳаллий агропром биргаликда тайёрлаган социал программада кўзда тутилган дастлабки объектдир. Боғчани фойдаланишга топширган «Бамстройпуть» трестининг бўлинмалари бу йил «Чарский» совхози билан оталиқ алоқаларини анча кенгайтиришни режалаштирмоқда. Бинокорлар мактаб, клуб, қозонхона, молхона қуриб берадилар. Забайкалье шимолидаги қишлоқ қурилишларида беш йиллик охиригача ҳаммаси бўлиб беш миллион сўмга яқин пул ўзлаштириш мўлжалланган. Қишлоқ меҳнаткашлари ҳам қурувчилар олдида қарздор бўлиб қолмайдилар: улар ҳозирнинг ўзидаёқ қурувчиларнинг болалари тарбияланаётган боғчаларга сут етказиб бермоқдалар. Келгусида эса, бу маҳсулот билан ишчилар ошхоналари ҳам таъминланади.

●

КОВЕРНИНО (Горький области). Ковернино районидаги В. И. Ленин номли колхозда ёш раислар мактаби очилди. РСФСР Ноқоратупроқ зонасидаги бир қанча областлар ва автоном республикаларнинг хўжаликлари ёш раҳбарлари бу мактаб тингловчилари бўлишди. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши ва социал тараққиёт проблемаларига новаторларча ёндашуви билан машҳур бўлган колхоз раиси М. Вагин уларга амалий ва ҳаётий тажрибасини ўргатади. В. И. Ленин номли колхоз юксак рентабеллик даражасига чиқиб олиб, хўжалик юритиш ва кишиларни тарбиялашнинг чинакам ўқув марказига айланди. Колхоз ҳар йили қариб 5 миллион сўм ёки ҳар гектар экинзор ҳисобига минг сўмдан зиёд соф фойда олади.

(ТАСС).

Демократиялаш жараёни ва журналист масъулияти

ҲОЗИРГИ БОЛАНИ АЛДАБ БЎПСИЗ!

Абдусаид ҚЎЧИМОВ,
«Ленин учқуни» газетасининг редактори

Бугунги мактаб ўқувчиси дарсликларда битилганидан кўра кўпроқ нарсаларни билгиси келади. Ҳаётий муаммоларни, ташвишли ижтимоий масалалар моҳиятини тезроқ ва теранроқ англашга интилади. Газетамиз ташаббуси билан уюштирилган ёзувчилар дарси ёш авлод руҳий оламидаги ана шу ташналикни хиёл қондирди шекилли, газетада «Ёзувчи дарс беради» номли янги рубрика пайдо бўлиши биланоқ даста-даста мактублар кела бошлади. Уларнинг мазмуни деярли бир хил эди: «Бизнинг мактабимизда ҳам ана шундай дарслар ўтилишини сўраймиз». Кўпчилик талабига кўра дарслар давом этди. Шундай сабоқларнинг бирида содир бўлган воқеа сира эсимдан чиқмайди. Таниқли қорақалпоқ адиби Тўлепберган Қаипбергенов иккимиз бу дарсда тингловчи сифатида иштирок этган эдик.

— Ўрта Осиёдаги энг катта денгизни биласизларми? —сўради ёзувчи-муаллим.

— Биламиз, Орол! — жавоб беришди болалар.

— Оролга қайси дарёлар сув қуяди?

— Аму билан Сирдарё!

— Ҳозир ҳамми?

— Бўлмасам-чи! Ана, харитага қаранг. — Чувиллашиб, синф деворида осиғлик Ўзбекистон харитасини кўрсатишди улар.

Чиндан ҳам харитага қарасанг икки азим дарё — Аму билан Сир айқириб Оролга қуйилиб ётибди!

— Вой-бўй! Болалар олдида гуноҳимиз катта эканку! —деб юборди синфдан чиқишимиз билан Тўлепберган оға. — Ҳақиқатни яширамиз, деб гуноҳга ботиб қолибмиз-ку. Бу гуноҳни қандай ювамиз?!

Гуноҳ. Ёш авлод олдидаги гуноҳ. Қинғирлик, муғомбирлик, олчоқлик отлиқ хатоликларни (агар шундай аташ мумкин бўлса), эҳтимол, авф этиш мумкиндир. Аммо болалар олдидаги хатони ҳеч қачон кечириб ҳам, оқлаб ҳам бўлмайди. Бола — сен, мен; сенинг, менинг, жамиятимизнинг, Ватанимизнинг келажаги. Келажагинг кўзига чўп суқиб сўқир қилиб қўйиш — бу жиноят!

Минг таассуфким, бизнинг жиноятларимиз бисёр: ҳалиҳануз фарзандларимиздан кўп нарсаларни сир тутаяпмиз, яшираяпмиз, тўғрисини айтмаяпмиз, алдаяпмиз, чалғитаяпмиз... Орол — юзлаб ёлғончиликларимизнинг биттаси, холос.

Баҳор чоғи «Сиз дала юмушларидан озодсиз. Ленин бобомиз айтганларидек, сизларнинг вазифангиз «ўқиш, ўқиш ва яна ўқиш» деймизу, кузда ҳафталаб даладан опчиқмаймиз уларни! Данак тўпласангиз, ҳар килосига фалон сўмдан ҳақ тўлаймиз деймизу...

Бекорга данакни тилга олаётганим йўқ. Гап шундаки, ўтган йили газетамиз саҳифасида «Данак» номли операция эълон қилинди. Операциянинг мақсади болаларни Қўқон ёғмой комбинатига хом ашё тўплаш ишига жалб этиш эди. Бу комбинат мева данаклари ва уруғларидан шифобахш ёғ ишлаб чиқарувчи иттифоқда ягона корхона экани ҳозир кўпчиликка аён. Данак ёғи облепиха мойидан ҳам фойдали. Шифобахш мой ишлаб чиқариш жараёни бу ерда 1975 йили бошланган. Лекин хом ашё етишмаслиги боис завод ўз қувватининг ўттиз фоизгинасидан фойдаланиб келган, холос. Тақчиликдан қутулиш учун чет элдан ёрдам сўралган. Биргина 1985 йилнинг ўзида Сурия Араб Республикасидан 800 тонна хом ашё сотиб олинган. Унинг ҳар килоси етти баробар қимматга тушган! «Ёрдам сўраб бормаган идорам, кирмаган ташкилотим қолмади, — дейди завод директори Юсуфбек Ёқубов. — Ҳаммаси кўмаклашамиз, дейдию бир мирилик наф йўқ. Охири болаларга мурожаат қилдик. Буни қарангки, не-не амалдорлар тушунмаган нарсани болалар бир айтгандаёқ англашди».

Ҳа, бола яхши тушунади. Етти ой ичида болалар кучи билан нақ 40 тонна қимматбаҳо хом ашё тўплангани бунинг исботи. Бир тонна шафтоли данагидан 50 килограмм, бир тонна ўрик данагидан 120 килограмм, шунча қовун уруғидан 350 килограмм шифобахш ёғ олинади.

Афсуски, операция сип-силлиқ боргани йўқ. Катталар яна алдамчиликдан тийиб туришолмади ўзларини. Тегишли идораларнинг вакиллари бошда «истаганча данак тўплайверинглар» дейишди-ю, сал ўтмай болалар йиққан хом ашёни қабул қилмаймиз, деб тихирлик кўрсата бошлашди. Республика Агросаноат давлат комитети ва «Ўзбекбирлашув»га қарашли қабул пунктларидаги амакилар «бизга юқоридан кўрсатма келгани йўқ, данак-панак қабул қилмаймиз!» деб болаларнинг юзига эшикларни қарсиллатиб ёпиб қўйдилар. Хатирчи, Самарқанд, Ёзёвон каби ўнлаб районларда, Тошкентнинг Қуйлиқ, Фарҳод, Олой бозорларидаги қабул пунктларида худди шундай бўлди. Газетанинг фаол аралашувидан кейингина бу тўсиқ олиб ташланди. Лекин ҳали ҳамма жойда шундай эмас. Айрим областларимизда ҳамон хом ашё қабул қиладиган дўконлар йўқ, борлари ҳам «юқоридан кўрсатма» кутиб ўтиришибди!

Йиғилган хом ашёга ҳақ тўлашда ҳам болалар олдида қизаришга тўғри келди. Операция эълон қилинганидан кейин редакция топширилган хом ашё учун маълум тартибда белгиланган нарх борми, деган савол билан республика Нархлар комитетидаги мутахассис ўртоқларга мурожаат қилди. Улар 70—17—04 рақамли прейскурантни қўлимизга тутқазишди. Прейскурант газетада чоп этилганидан сўнг сал вақт ўтмай шикоят мактублари кела бошлади: «Бизга газетада кўрсатилган нархда ҳақ беришмаяпти». Яна тегишли идорага мурожаат қилдик. Буни қарангки, шу пайтгача саноатда қайта ишлашда қўлланиладиган данакларга нарх-наво белгиланмаган экан. Газетада эълон қилинган нарх эса уруғликка қабул қилинадиган данакларники экан. Бизга маълумот берган ўртоқ масаланинг моҳиятини унча яхши англамай қолибди!.. Худди шу «англамай қолиш» оқибатида газета миллионли муштарийлари ва операция иштирокчиларидан кечирим сўрашга мажбур бўлди. Завод қабул қиладиган хом ашё учун ҳалигача аниқ нарх белгиланган эмас. Агропром Нарх комитетига, Нарх комитети «Ўзбекбирлашув»га ташлаб вақтни беҳуда ўтказаётир.

Темир-терсак, қоғоз парчаларини тўплашда ҳам худди шундай алдамчиликлар бўлади.

КПСС Марказий Комитетида оммавий ахборот воситалари, идеология муассасалари ва ижодий союзлар раҳбарлари билан бўлиб ўтган учрашув материаллари билан таниша туриб, ёш авлодни келажакка муносиб кишилар қилиб етиштириш учун партия ва ҳукуматимиз нақадар куюнишаётганини яна бир марта ҳис қилдим. Ҳақиқатни, замон ҳақиқатини бутун ростлигича уларга етказиш ва онгига сингдиришда ёшлар матбуотининг роли беқиёс. Биз, болалар матбуоти зиммадаги юмушни адо этаяпти, дейишдан узоқмиз. Олдимизда кўламли вазифалар турибди. Уни уддалаш учун бор имкониятдан фойдаланиш шарт. Биз ҳар бир сўзимиз, ҳар бир мақоламиз билан навқирон дилларга яхшилик уруғларини сочишимиз даркор. Зотан, шоир айтганидек дунёда кўп нарсалар: қашшоқлик, бойлик, мартаба, қайғу унутилади, лекин яхшилик унутилмайди.

Қирқ йиллик адоват
унутилар секин,
Унутилар ҳатто юракдаги
дарз.
Яхшиларнинг меҳри
унутилмас лекин,
Унутилмас улар олдидаги
қарз.

УМУМХАЛҚ НАЗОРАТИ

Бекобод районидаги «Ленинград» совхози чорвадорлари қишловни муваффақиятли ўтказиш учун барча куч ва имкониятларни ишга солишмоқда. Ем-хашакдан тежаб-тергаб фойдаланиш ферма халқ контроли группаси аъзоларининг ҳам доимий эътиборида турибди.

СУРАТДА: халқ назоратчилари Ф. Мусаев ва М. Мамедов зоотехник А. Хидиров ҳамда бригада бошлиғи М. Забитов билан озуқа сифатини кўздан кечиришмоқда.

М. ҚОРАБЕКОВ фотоси.

Қайта қуриш чорраҳаларида

ИНСОН ҲАҚИҚАТДАН РУҲЛАНАДИ

Қайта қуриш жараёни, унинг аниқ, изчил талаблари ҳар соҳада бурилиш ясаш, меҳнат кишиси қалбига ҳурмат ва ишонч билан кириб боришни тақозо этмоқда. Сир эмас, авваллари ишимизда юзакичилик, юзхотирлик, ўзибўларчилик каби камчиликлар кўзга яққол ташланарди. Баъзида айрим амалдор шахсларнинг раъйини қайтаришга ўзимизда журъат тополмаган кезлар ҳам бўлди. Оқибатда меҳнаткашларнинг назоратчиларга ишончига путур етди.

Область халқ контроли комитети ва унинг жойлардаги органлари сабоқлардан тўғри хулоса чиқаришга ҳаракат қилмоқдалар. Қарорлар ижроси қатъий назорат остига олинган. Ҳар бир ариза, шикоят батафсил ўрганиляпти. Текширув ва рейд натижалари комитет мажлисларида принципиал муҳокама этиляпти. Назоратнинг самарадорлигини таъминлашга партия, совет ташкилотлари катта ёрдам бераётирлар. Ўтган йили турар жой ва гўшт етиштириш муаммоси билан боғлиқ 52 масала партия комитетлари ва халқ депутатлари Советлари ижроия комитетлари муҳокамасига киритилди. Сентябрь ойида эса область партия комитети ҳузуридаги партия комиссияси билан биргаликда тайёрланган «Шаҳар, район халқ контроли комитетлари ва группаларининг материаллари асосида партия, совет органлари томонидан қўлланган чора-тадбирлар тўғрисида»ги масала область партия комитети бюросида муҳокама қилинди. Бу ишимизни янги босқичга кўтаришда муҳим омил бўлди.

Бугун ҳар бир коллективнинг, корхона, ташкилот, колхоз ва совхоз раҳбарлари, мутахассисларининг фаолиятлари ижтимоий-иқтисодий тафаккур даражаси билан ўлчанади. Афсуски, ҳали бу борада қоида бузишлар, чалкашликлар тўла бартараф этилмади. Жумладан ўтган йили ўзига юклатилган вазифани бажариш давомида жиддий камчиликларга йўл қўйганлиги учун 1.330 нафардан ортиқ мансабдор шахс фаолиятига принципиал баҳо берилди. Етти киши ишдан бўшатилди, 4.600 нафарига 100.081 сўм начёт қилинди.

Инқилобий ўзгаришлар изчил амалга оширилаётган даврда хўжасизлик, ресурслардан оқилона фойдаланмаслик ҳоллари бизни ташвишга солмоқда. Айниқса, ёнилғи ва энергия исрофгарчилиги бу муҳим масалага ҳар қачонгидан ҳам жиддий ёндашишни талаб этаяпти. 1987 йилнинг кейинги ярим йилида текширув ўтказилган 369 та объектдан 201 тасида қоида бузишларга йўл қўйилганлиги аниқланди. Беparволик шунгача бориб етганки, 55 жойда электр чироқлари бекор ёниб туриши ҳисобига 98,4 киловатт-соат энергия исроф қилинган. Аниқ тадбирлар асосида ҳаракат қилдик. Меҳнат коллективларида кенг тушунтиришлар олиб борилди. Натижада тўққиз ой давомида область бўйича 15,4 миллион киловатт-соат электр энергияси тежалди.

Халқ контролининг қуйи бўғинларида, штатсиз инспекторлар фаолиятида қувончли ўзгаришлар содир бўлаяпти. Фаоллик шахс психологиясига боғлиқ. Биз уларнинг ишини Ленинград шаҳар халқ контроли комитетининг ошкоралик ва демократия шароитидаги тажрибаси асосида ташкил этаяпмиз. Мақсадга эришишда «Ягона халқ контроли куни»нинг таъсири сезиларли бўлаяпти. Унда халқ контролёрларига амалий ёрдам кўрсатилаяпти, илғор тажрибалар кенг тарғиб этилмоқда.

Халқ контролининг масъул ходимларини аттестациядан ўтказдик. Штатсиз инспекторлар билан якка тартибда суҳбатлар қурилди. Уларнинг 30 проценти янгиланди. Омма билан алоқа мустаҳкамланмоқда. Комитетга келаётган хатлар оқими ҳам шундан далолат беради. Очиқ айтиш керак: баъзи раҳбар ходимларда ҳали ҳам бюрократлик касали мавжуд. Ундайларда билим, кишиларга меҳр, ҳурмат, раҳбарлик санъатининг салоҳияти етишмайди. Замонавий раҳбар юқорида мен таъкидлаган жиҳатлардан ташқари жамият тартиб-қоидаларини, социалистик қонунчиликни, инсон ҳуқуқларини чуқур билиши зарур. Акс ҳолда у хатоликка йўл қўяверади. Шу ўринда бир мисол келтирмоқчиман. Қўрғонтепа район кинодирекцияси шофёри М. Нажимов ишдан ноҳақ бўшатилди. У область халқ контроли комитетига мурожаат қилишга мажбур бўлди. Масала жойида атрофлича муҳокама этилиб, кинодирекция раҳбарларининг совуққонлиги, манманлиги қаттиқ танқид қилинди. М. Нажимов ўз вазифасига тикланди. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Кези келганда имзосиз хатлар ҳақида қисқача тўхталмоқчиман. Адолат учун ошкора курашмоқ керак. Кейинги вақтларда бундай хатлар сони анча кўпайди. Сабаби равшан: ҳақиқат учун дадил курашаётган баъзи кишилар бир оғиз сўз ёки хат учун ноўрин жазоланган, таҳқирланган вақтлар бўлган. Бундан қора юрак, ғаламислар фойдаланишга уринишган. Фикримча, ошкоралик, демократия чуқур илдиз отаётган ҳозирги кунларда имзосиз хатларнинг умри тугади.

Меҳнаткашлар маиший хизмат савияси, савдо, алоқа хизмати талабга жавоб бермаётганлиги ҳақида куюниб ёзишаётганини эътироф этиш керак. Афсуски, савдо соҳасидаги камчиликларни тугатиш қийин кечаётир. Камёб молларни пештахта остига яшириш, харидорлар ҳақига хиёнат қилиш давом этаяпти. Чамаси, назоратчилар фаолиятида изчиллик, ҳушёрлик, дадиллик етишмаяпти. Айни кунларда фаолиятимизни янада жонлантириб, назоратнинг самарадорлигини таъминлаш учун бутун чоралар билан ҳаракат қилаяпмиз.

Советобод шаҳар савдо бошқармасига қарашли магазинларда пардали бахмал оширилган нархда сотилаётгани ҳақида сигнал тушди. Шошилинч текширув ўтказилди. Фактлар тасдиқланди. Айбдорлар фаолиятига принципиал баҳо берилди. Омборхона мудири Б. Шокиров, 30-магазин мудири П. Тўйчиева вазифаларидан бўшатилиб, иш прокуратурага оширилди.

Бундай кўнгилсиз ҳоллар такрорланаётганлигига харидорларнинг ўзлари ҳам маълум маънода сабабчидирлар. «Бу менинг ишим эмас...» қабилидаги лоқайдлик қимматга тушмоқда. Бекатдаги электр лампочкасини кимдир синдиради. Автобус ўриндиғини безори тилиб ташлайди. Буни кўпчилик кўра-била туриб, эътибор қилмайди. Савдода ҳам шундай. Оддий ишчи ёки колхозчи пешона тер эвазига топган пулини муттаҳамга бериб кетаверади. «Тўхта, мен ҳам, сен ҳам совет гражданимиз. Нега бундай қилаяпсан?» — дейишга истиҳола қилади. Ҳақиқат учун курашдан ўзини четга олади. Ҳамма бир ёқадан бош чиқариб, қатъий ҳаракат қилгандагина кўзланган мақсадга эришишимиз мумкин.

Халқ назоратчиси ҳалол, пок, ҳар бир масалага давлат нуқтаи назаридан ёндашадиган бўлиши керак. Меҳнаткашлар унинг ҳузурига адолат истаб келишади. Инсон эса ҳақиқатдан руҳланади.

А. ОТАХОНОВ,
Андижон область халқ контроли комитетининг раиси.

ТЕКШИРУВ САМАРАДОРЛИГИ

ҲОТАМТОЙЛИК... ДАВЛАТ ҲИСОБИГА

Иштихон районидаги Ленин номли колхоз деҳқонлари қишки дала ишларини уюшқоқлик билан олиб боришаяпти. Техника ремонти, ўғит жамғариш, ариқ-зовурларни тозалаш авжида. Бунда халқ назоратчиларининг ҳам ҳиссаси бор. Улар вақти-вақти билан текширув ва рейдлар ўтказиб, меҳнат интизомини мустаҳкамлаш, колхозчиларнинг топширилган иш учун масъулиятини кучайтириш, мавжуд имкониятлардан унумли фойдаланишга эришишда партия комитетига яқиндан ёрдам беришмоқда. Мавжуд 13 группа ва тўртта постга уюшган 80 нафар назоратчи ўз фаолиятини янгича талаблар асосида қайта қурмоқда. СССРда халқ контроли органлари тўғрисидаги қонунга қатъий риоя этилаётганлиги ошкоралик ва самарадорликни таъминлашда муҳим омил бўлаяпти.

...Сут-товар фермасида маҳсулдорлик камайиб кетаётганлиги эл мулки посбонларининг эътиборини тортди. Суюн Қаноатов бошчилигида аҳвол синчиклаб ўрганилди. Сигирсоғарлар билан якка тартибда суҳбатлар ўтказилди. Тахмин тўғри бўлиб чиқди. Интизом, партиявий таъсир сусайиб кетганлиги оқибатида молларни парваришлаш, озуқадан фойдаланишда жиддий камчиликларга йўл қўйилган. Ажабланарлиси шуки, ферма мудири, баъзи раҳбар ва мутахассисларнинг 25 бошдан зиёд моли колхоз ҳисобидан боқиб келинган. Бир кунда уларга ўрта ҳисобда 895 килограмм озуқа едирилган.

Текшириш якунлари колхоз партия комитетида муҳокама этилиб, айбдорларга жарима солинди. Уларнинг қилмишларига яраша маъмурий чора кўриш правлениe аъзолари эътиборига ҳавола этилди. Колхозчилар бу кўнгилсиз фактни қаттиқ қораладилар.

Шундан кейин фермада иш изга тушди. Уюшқоқлик, талабчанлик муҳити қарор топди. Мавжуд имкониятлардан унумли фойдаланила бошланди, соғиб олинаётган сутнинг салмоғи ошди. Меҳнат унумдорлиги ортиб, маҳсулот таннархи арзонлашди.

Заршунослар билан суҳбат жараёнида Ҳамидулла Эрдонов бошлиқ бригадада дала ишлари сифати талабга жавоб бермаётганлиги, меҳнатга ҳақ тўлашда камчиликларга йўл қўйилаётганлиги маълум бўлди. Партия топшириғини сидқидилдан адо этиб, эътибор қозонган Худойберди Исроилов, Бекмирза Нормуродов ўртоқлар қолоқ бригадага амалий ёрдам ва мадад кўрсатдилар. Оилавий пудратни жорий этиб ҳисоб-китобни йўлга қўйиш, механизациядан фойдаланиш хусусида аниқ тушунчалар берилди. Натижада пудратчилар ўртасида мусобақа қизғин тус олди. Муаммолар вақтида ҳал этилиб, дастлабки ютуқлар қўлга киритилди.

Хўжаликда кўпгина тажрибали назоратчилар фаолият юритишаяпти. Баҳриддин Полвонов, Неъмат Тоғаев, Шуҳрат Ўроқов, Фахриддин Яхшибоев, Тоштемир Номозов, Шукур Эшқувватов, Усмон Қосимов кабилар эл мулкининг чинакам посбонларидир. Жамоат топшириғини кўнгилдагидек бажариб, меҳнат унумдорлигини ошириш, иш шароитини яхшилашга қаратилган қатор таклифлар билан майдонга чиқишмоқда. Зарбдорларнинг суратлари Ҳурмат тахтасидан муносиб ўрин олган.

Б. ОРЗИҚУЛОВ.

ТЕЖАМКОРЛИККА ЭЪТИБОР

Комбинатимиз ишчи ва хизматчилари 1988 йилнинг дастлабки кунлариданоқ зўр кўтаринкилик билан меҳнат қилмоқдалар. Коммунистлар Бутуниттифоқ XIX партия конференциясига пухта тайёргарлик кўришаяпти. Улар ўзаро талабчанликни янада кучайтириб, беш йиллик шахсий планларини муддатидан илгари адо этиш учун мавжуд имкониятлардан иложи борича унумли фойдаланишаяпти.

Бир вақтлар коллективда интизом сусайиб, носоғлом муҳит юзага келди. Назоратчилар вазиятга тўғри баҳо бериб, ўз фаолиятларини жонлантирдилар. Текширув ва рейдлар самарадорлиги таъминланиб, ҳар бир кишининг ишга муносабати атрофлича ўрганилди. Камчиликлар рўй-рост очиб ташланди. Жумладан, рейдлардан бирида шофёр Б. Назаров йўл варақаси муддатини ўзича узайтириб олганлиги аниқланди. У кўпчилик ўртасида изза қилиниб, бир ойлик мукофотдан маҳрум этилди. Назоратчилар шу билан чекланишмади. Вақти-вақти билан суҳбат ўтказиб, унга амалий ёрдам кўрсатишди. Натижада Б. Назаров мусобақа пешқадамлари сафидан ўрин олди.

Комбинатнинг транспорт бўлими алоҳида ўрин тутади. Бу ерда ишни график асосда ташкил этиш, ёнилғи-мойлаш материалларидан тежаб-тергаб фойдаланиш, юкларни манзилга вақтида етказиб бериш борасида дастлабки қувончли натижалар қўлга киритилмоқда. Олти кишидан иборат бўлим назоратчилари ибратли тадбирларни амалга оширишмоқда. Уларнинг жонкуярлиги туфайли рейслар самарадорлиги таъминланиб, тежамкорлик ҳаракати кучаймоқда. Йил бошидан буён 220 литр нефть маҳсулотлари иқтисод қилинди. Аҳмаджон Турғунов, Бурҳонжон Насриддинов каби ўз касбининг усталари нормани ортиғи билан адо этиб, ҳамкасбларини янги меҳнат ютуқлари сари руҳлантиришмоқда.

Комбинатда группа назоратчиси Ж. Камоловни барча ҳурмат қилади. У машина ва автобусларнинг техник ҳолати, тозалигини қатъий назоратга олган. Шунингдек, кўпчиликни қизиқтирган масалалар юзасидан суҳбатлар уюштириб, иқтисодий омилларни кенг шарҳлаб бораяпти. Т. Абдураззоқов, П. Абдураҳмонов каби эл мулки посбонлари шаънига ҳам илиқ гапларни айтиш мумкин.

Комбинатимиз ишчилари айни кунларда уюшқоқлик билан меҳнат қилмоқдалар. Коммунист ва комсомоллар Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига зиммаларига оширилган мажбуриятлар қабул қилишаяпти. Мақсадга эришишда халқ хўжалигини ривожлантиришнинг синалган омили — социалистик мусобақанинг роли беқиёс бўлмоқда. Бутун диққат-эътибор ўн иккинчи беш йиллик планини муддатидан илгари муваффақиятли бажаришга қаратилаяпти.

М. ТОШПЎЛАТОВ,
Намангандаги КПСС XXV съезди номли аврли шойи газламалар комбинатининг халқ назоратчиси.

МУҚАДДАС ТАШВИШ

Маҳкам Шарипов ишга ҳамиша барвақт келади. Бу сафар ҳам шундай бўлди. Мўъжазгина кабинетига кириб қўлига қоғоз-қалам олган эдики, эшикдан бир нуроний кириб келди.

— Кечирасиз, ўғлим, балки адашгандирман. Менга Маҳкам Шариповга учрашинг дейишганди.

У ўрнидан туриб қарияни қаршилади.

— Овора бўлибсиз-да, отахон. Бирортасидан айттирворсангиз ҳам бўлаверарди, ўзимиз бориб ҳолингиздан хабар олардик.

— Раҳмат, раҳмат, ўғлим, кам бўлма. Шу дегин бир илтимос билан келувдим... Уйимиз эскириб кетди. Вақтинча вагонда яшаб турибмиз. Янгиси ҳам ҳадемай битарди. Аммо ёғоч йўқ, шифер йўқ, деб чўзиб келишаяпти. Чол-кампир қийналиб қолдик. Ишнинг чаласини тезроқ битиришга ёрдамлашиб юборсанглар дегандим. Балки бу иш сизларнинг вазифангизга кирмас...

— Тўғри келибсиз, хижолат бўлманг. Халқ назоратчиси ўз номи билан халққа хизмат қилади. Бемалол уйингизга бораверинг. Бу ёғидан эса ташвишланманг.

Шарипов қарияни кузатиб қўйгач, телефон орқали прорабни йўқлади.

Сал ўтмай Владимир Шаталов кириб келди.

— Тинчликми?

— Ветеран Йўлдошев уйининг қурилиши нега тўхтаб қолди?

— Йўлдошев? Э-э, ҳалиги вагончада яшаётган чол-кампирлармми?

— Ҳа, худди ўшалар.

— Нима сабабданлигини билмадим...

— Сиз билмасангиз, бошқалар билишмаса, кексалар сарсон бўлиб юрса!... Буни қандай тушуниш керак. Инсонга эътибор шуми? Муҳим ишга совуққонлик билан қараганингиз учун парткомда жавоб беришингизга тўғри келади. Партия ташкилоти секретарининг ўринбосари, халқ контроли группасининг раиси сифатида менинг фикрим шундай...

— Кечирасиз, — ҳушёр тортди Шаталов. — Агар ёғоч, шифер бўлмаса, нима қилиш керак?

— Бу ҳақда аввалроқ ўйлаш керак эди. Нега вақтида дирекцияни, партия ташкилотини хабардор қилмадингиз? Масъулиятсизлик, ўзибўларчилик қачон барҳам топади?

Прораб хонадан бўшашиб чиқди.

Ҳа, Маҳкам Шариповни Калинин районидаги «Рассвет» совхозида принципиал коммунист, жонкуяр инсон сифатида ҳамма ҳурмат қилади. У табиатан очиқ, одамохун, талабчан бўлганидан тез орада ҳамма билан тил топиша олди. Камчиликларни рўй-рост айтишдан тортиниб ўтирмади. Баъзиларга ўхшаб орқаваротдан эмас, балки очиқчасига, дўстона танқид қилди. Шу сабабли уни халқ контроли бош группаси раислигига тавсия этишганида барча бир овоздан маъқуллади.

Жонкуяр назоратчи иштиёқ билан ишга киришди. Биринчи рейддаёқ чўчқачилик фермасида юзга яқин чўчқа боласи ҳисобда йўқлиги аниқланганида айбдорларга муносиб жазо берилишини қатъий талаб қилди. Ўша йиллари фермада ишлайдиганлар ҳеч тортинмай 10—15 килограммдан омихта емни уйларига олиб кетаверишарди. Коммунист бошлиқ 52 нафар эл мулки посбони талонторожга қарши аёвсиз ўт очди.

— Ўзаро талабчанлик муҳити юзага келган жойда ишлаб чиқариш кўрсаткичлари ҳам юқори бўлади, — дейди Маҳкам ака. — Масалан, ўтган йили белгиланган 3.500 тонна ўрнига 4.197 тонна гўшт топширдик. Энг илғор чўчқабоқар ва молбоқарлар 700—800 сўмдан маош олишаяпти. Аммо хотиржамланишга вақт эрта.

Ҳар кимда ўзига яраша феъл-атвор, тушунча бор. Бундан ташқари назоратчилар фақат ташмачилар билангина шуғулланмайдилар. Яқинда қизиқ бир иш бўлди. Тошкент ёғ-мой комбинатидан келтирилаётган шелухалар ўлчаб кўрилганида олтита машинадан 750 килограмм кам чиқди. Бунинг устига яхши қуритилмаган экан. Росмана «жанг» қилишга тўғри келади. Асосий ишлар ҳали олдинда.

В. НИКУЛИН.

СУРАТДА: «Рассвет» совхози халқ контроли бош группаси раиси М. Шарипов.

Н. ШАРИПОВ фотоси.

ҲАҚЛИ ЭЪТИРОЗ

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ХАЛҚ КОНТРОЛИ КОМИТЕТИ ДИҚҚАТИГА

Очиғи, ўз кўзи билан кўрмаган одам ишонмайди: республика пойтахтидан бор-йўғи ўн беш чақирим нарида жойлашган, ёнгинасидан катта сув қувури ўтган қишлоқ аҳолиси ичимлик сувга зор. Ҳа, Калинин район Фрунзе қишлоқ Совети территориясидаги САНИИРИ илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг агросаноат хўжалигида аҳвол шундай!

Қишлоқ аҳли 1986 йили турли ташкилотларга мурожаат қила-қила чарчади. Охири ўз кучи билан қувур ёткизиб, сув чиқариб олганди. Қувонч узоққа чўзилмади: оби ҳаёт бир йилдан сўнг яна тўхтади-қолди. Сабаби, у «Рассвет» совхози чўчқачилик фермасидан ортмаяпти. Ҳозир қишлоқ аҳолиси тракторларда тарқатилаётган сувга кўз тикиб ўтирибди. Маҳаллий раҳбарлар қайта қуриш, инсон омили ҳақида кўп гапиришаяпти-ю аммо ваъдадан нарига ўтишмаяпти. Қишлоғимизда сув қачон сероб бўларкин?

Қишлоқ аҳли номидан;
И. АБДУЛЛАЕВ.

Республикамиз колхоз ва совхозларида техника ремонти жадал олиб борилаяпти. Кўплаб хўжаликларда сифатли созланган машина-механизмлар аллақачон тайёрлов чизиғига тизиб қўйилди. Аммо ҳамма ерда ҳам аҳвол талаб даражасида эмас. Баъзи жойларда турли баҳоналар билан муҳим иш пайсалга солиб келинаяпти.

(РЕДАКЦИЯГА ХАТДАН).

— Ҳадемай тракторга ҳам ишим тушади-я, лекин ҳозирча «Жигули» заруррок-да.

М. ЖЎРАЕВ чизган расм.

Меҳнатсиз даромад — эл ичра маломат

ЮЛҒИЧЛАР

Кейинги вақтларда Сариосиё район кооператорлари совет савдоси қоидаларини қўпол равишда бузаётганликлари ҳақида гап-сўзлар юриб қолди. Бу барча қатори биз— журналистларни ҳам ўйлантириб қўйди. Йўлга отландик. Район матлубот жамиятига қарашли универсал магазинидамиз. Атторлик моллари бўлимининг мудири Ҳалима Қосимованинг қўли-қўлига тегмайди. Унинг устамонлиги кишини ҳайратга солади. Учар сотувчи харидор Ўғилой Жўраевадан ҳар бири 25 тийинлик уч дона ғалтак ип учун 1 сўм 28 тийин санаб олди. Кўп ўтмай Хосият Саъдиевани чув туширди.

— Инсофингиз борми, пинагингизни бузмай 2 сўм уриб қолаяпсиз-а! — эътироз билдирди харидор.

Мудира ҳеч нарса бўлмагандек унинг олдига қайтимни отиб юборди-ю бамайлихотир ишини давом эттирди. Биз бўлимнинг ярмаркадаги сотувчисидан контроль текшириш мақсадида ёдгорлик буюми харид қилдик. Бу гал мудиранинг қизи Зебунисо Қосимова нақд олти сўм уриб қолди. Қаранг — она-бола хийла вақтнинг ўзида уч кишидан 20 сўм 21 тийин ўмаришди.

Трикотаж бўлимида ҳам виждон десангиз, жиғилдонини кўрсатадиган савдо ходимларига дуч келдик. Жумладан, чеҳрасидан табассум аримайдиган Иззатой Абдуллаева колхозчи Раҳимқул Бековга иккита хотин-қизлар жемперининг ҳар бирини 35 сўм 35 тийиндан пуллади. Айёрликни қаранг-а, кийимларнинг ёрлиғида ҳам шу нарх кўрсатилган. Синчиклаб текширилганда молнинг давлат баҳоси бириники 24 сўм 34 тийин, иккинчиси 28 сўм 08 тийин эканлиги аниқланди. Харидор 18 сўм 28 тийинга алданганини айтганимизда ҳайратдан нима дейишини билолмай қолди.

Бўлим омборида турли ассортиментдаги харидоргир моллар қалаштириб ташланган. Демак, тақсимот масаласида ҳам жиддий камчиликларга йўл қўйилаяпти.

Шарғун посёлкасида яна бир қизиқ савдонинг устидан чиқдик. Йўл четида 104-автокорхонага қарашли 90—96 СДД номерли такси машинаси турган экан. Унга мол гўшти жойланган. Тортиб кўрдик: 73 килограмм. Шофёр М. Нормуродовдан гўштнинг эгасини сўрадик. У Ленин қишлоқ матлубот жамияти умумий овқатланиш корхонасининг ошпази Умаржон Мирзаевга ишора қилди. Ўртага олиб сўроққа тутганимизда гастроном сотувчиси Н. Шоймардоновдан 256 сўмга сотиб олганлигини айтди. Демак, шахтёрлар учун ажратилган гўштнинг ҳар килограмми 3 сўм 50 тийиндан пулланган. Бели оғримаганнинг нон ейишини кўр, деганларидек, қарабсизки, ҳамёнга 124 сўм 60 тийин тушиб турибди. Ошпаз У. Мирзаев ҳам шеригидан қолишмаган: гўштни комиссион нархда ҳужжатлаштирган.

Посёлкадаги 37-магазинда «ихтирочи» савдо ходими пайдо бўлибди. Исми-шарифи Зокир Бобокалонов. Бу ерга келувчилардан бири 18 сўм 20 тийин турадиган кийимлик ва 18 сўм 50 тийинлик бир жуфт оёқ кийим савдо қилди. Красовканинг бир пойини олиб баҳоси ёзилган ерини ишқаладик: 8 ўрнида 5 рақами пайдо бўлди. Бошқа молларда ҳам худди шундай. Хўш, виждонсизлик ҳам шунчалик бўладими?!

Райондаги умумий овқатланиш корхоналарида ҳам хўрандаларга хизмат кўрсатиш ёмон аҳволда. «Коммунизм» ишчилар кооперацияси тармоқларининг кўпчилигида ман этилган бўлишига қарамай спиртли ичимликлар сотилмоқда. Йўл четидаги буфет мудири Саид Расуловнинг оғзи қулоғида. Бир шиша ароқни 16 сўмдан қўлма-қўл қилаяпти. Уларнинг биронтасига умумий овқатланиш корхонасининг белгиси қўйилмаган. Расулов ҳеч тап тортмай фойда кўриш учун шундай қилаяпман, деб тушунтириш хати ёзди.

Юқоридаги фактлар ҳар бир кишини ўйлантириб қўяди. Нима сабабдан эгриқўл савдо ходимлари кўнгилларига келган ишни қилишаяпти? Жавоби тайин: район халқ назоратчилари қониқарсиз фаолият юритишаяпти. Улар камчиликларни кўра-била туриб кўрмаганга олаяптилар. Текширув ва рейдлар номигагина ўтказилаяпти. Қолаверса, ҳар бир харидор кўзбўямачилар, юлғичларга қарши қатъий курашмаяпти.

Район партия, совет ташкилотлари, область матлубот жамияти правлениеси қинғир йўл билан бойлик орттиришга ружу қилган нафс бандаларининг қилмишларига яраша чора кўришлари даркор. Зеро, бундай нопок, ўзгалар ҳисобига бойлик орттираётган текинхўрларга орамизда ўрин йўқ!

Т. РАЗЗОҚОВ,
Б. МЕНГЛИҚУЛОВ,
«Ленин байроғи» область газетаси мухбирлари.
Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Жорж Гордон БАЙРОН таваллудининг 200 йиллигига

ЖАҲОН ТАН ОЛГАН ШОИР

Ғарб адабиётининг буюк намояндаларидан бири, инглиз гениал шоири Жорж Гордон Ноэл Байрон шахс ва гражданин сифатида ҳам даҳо эди. 1788 йил 22 январда Лондон шаҳрида туғилган Байрон ўн ёшга тўлар-тўлмас Буюк Британия парламентидаги лордлар палатасининг пэри унвонига мушарраф бўлди. Бу унвон ва қадимий Ньюстэд қасри унга отасининг амакисидан мерос тарзида ўтган эди.

Харроудаги ёпиқ мактабни тугатган бўлажак шоир кейинчалик Кэмбриж университетида таҳсил кўрди. 1807 йили эса унинг илк шеърий мажмуаси босилиб чиқди. Орадан икки йил ўтгач, машҳур Шарқ сафарига чиқиб, Португалия, Испания, Юнонистон, Албания, Туркияда бўлди. Ватанига қайтгач, «Чайльд Харольднинг зиёратлари» достонининг дастлабки икки қўшиғини эълон қилди. Бу асар шоирга катта шуҳрат келтирди. Таъбир жоиз бўлса, жаҳон шоири даражасига кўтарди, дейиш мумкин.

Айни замонда Байроннинг парламентдаги кўпдан-кўп шов-шувларга сабаб бўлган машҳур нутқлари ҳам асарлари каби Буюк Британия ҳукуматининг ички ва ташқи сиёсатига бутунлай қарама-қарши, эркпарварлик руҳи билан суғорилган эди. Шубҳасиз, бу руҳ ҳукмрон табақаларда қаттиқ норозилик уйғотди, улар шоирнинг ашаддий душманларига айландилар.

Шу орада уни ҳеч қачон тушунмаган хотини Аннабелла Милбэнк ота уйига кетиб қолди. Бу ажрим Байроннинг сиёсий ва адабий душманларига жуда қўл келди, улар ҳужумни кучайтирдилар. Англиядаги буржуа матбуотининг деярли ҳаммаси Байронга қарши оёққа турди. Ноҳақ хуружлардан ниҳоятда чарчаган шоир 1816 йилнинг 25 апрелида ўз Ватанини умрбод тарк этди. Орадан бир оз ўтгач, Италияда туриб жаҳоннинг номусли эрларига шундай мурожаат қилди:

Эрк учун Ватанда қилолмасанг жанг,
Сен қўшни ватанлар эрки деб кураш,
Юнону Румонинг туғин тут таранг,
Бошингни тика бил эрк учун саркаш!
Эзгулик йўлида бўлсанг қаҳрамон,
Сен Инсон эрки деб курашсанг азот,
Бир куни, сиртмоқдан гар қолсанг омон,
Форис деб олқагай сени ҳар бир зот!

Бу сатрлар шунчаки чорлов эмас, балки ўз ватани эрки учун курашиш имкониятидан маҳрум бўлгач, ўзга юртлар озодлиги деб жангга отланган ҳуррият куйчисининг нидоси. Италияни Австрия истибдодидан халос қилиш учун карбонарийлар ҳаракатига қўшилган, бир қўлида қурол, бир қўлида қалам тутган буюк қалб ҳайқириғи эди.

Афсуски, 1822 йили карбонарийлар ҳаракати тор-мор этилди. Лекин Байрон кураш учун бошқа майдон топди: у ўз маблағига «Херкулес» деб номланган ҳарбий кема шайлаб, унга беш юз нафар кўнгилли жангчи-матрос ёллади ва қадим Юнонистонни Туркия зулмидан озод қилиш учун йўл олди. Кўп ўтмай у Миссолунги шаҳридаги қўзғолончи юнон қўшинларининг истеъдодли қўмондони сифатида танилди. Бироқ Байронга афсонавий Юнонистоннинг озодлигини кўриш насиб этмади: оғир безгакка учраган шоир-қўмондон, Юнонистоннинг озод қилинган қисми губернатори 1824 йилнинг 19 апрелида ўз ҳарбий постида мардларча ҳалок бўлди.

Аммо унинг ўлими истибдодга қарши шиорга айланди: қўзғолончилар «Байрон учун!» деган жанговар ҳайқириқ билан жангга отилдилар. Князь Александр Маврокордатонинг буйруғига биноан 22 апрелда, шоир билан сўнгги видолашув кунида барча замбараклардан ўттиз олти марта (марҳумнинг ёшига мос) ялпи ўқ узилди, озиқ-овқат дўконларидан ташқари барча дўкон ва маҳкамалар ёпиб қўйилди, насронийларнинг ҳайит тантаналари вақтинча тўхтатилди. Юнонистоннинг озод қилинган қисмида халқ йигирма бир кун қора кийим кийиб мотам тутди, ҳамма черковларда Байрон ҳаққига ибодат қилинди.

Қисқа, бор-йўғи ўттиз олти йил умр кўришига қарамай Байрон жуда катта ва бебаҳо адабий мерос қолдирди. У ўзининг лирикаси, жанговар шеърлари, «Кофир», «Абидос келини», «Чайльд Харольднинг зиёратлари», «Шилйон тутқуни», «Лара», «Корсар», «Мазепа» сингари романтик достонлари, «Манфред», «Сарданапал», «Хобил», «Замин ва Арш» каби шеърий трагедиялари, «Дон Жуан» монументал достони билан жаҳон адабиётида мангу ўлмас мактаб яратди. У мустамлакачилик ва урушга, истибдод ва қулликка қарши шоирона курашнинг буюк байроғига айланди. Зеро, Виктор Хюго, Хайнрих Хайне, Александр Пушкин, Михаил Лермонтов, Адам Мицкевич, Шандор Петёфи сингари улуғ шоирлар ана шу адабий мактаб намояндалари эдилар.

Байрон ижодининг чўққиси унинг «Дон Жуан» достонидир. Бу асар жаҳон адабиёти тарихидан муносиб ўрин олган. Достон қаҳрамони испан йигити Дон Жуан муаллифнинг ниятига кўра кўпдан-кўп саргузаштлардан сўнг Улуғ француз инқилоби баррикадаларида озодлик учун ҳалок бўлиши керак эди. Аммо шоирнинг бевақт ўлими туфайли асар тугалланмай қолди. Шунга қарамай достоннинг ёзилган қисми ўн олти минг мисрадан ортиқ. Байрон октавалари тарихнинг жонли бир парчаси, инсониятнинг бутун бир даври тўғрисидаги буюк қўшиқ сифатида деярли икки асрдан буён ўқувчиларни мафтун этиб келади.

Жорж Гордон БАЙРОН

ОКТАВАЛАР

«ДОН ЖУАН» ДОСТОНИДАН

Барча болалардек эдим уришқоқ,
Энди тинчлик керак—феълим
ўзгарган.

Билмадим: ёзганим, сўзларим титроқ
Дуд каби соврулиб кетгайми бирдан—
Қаламни тутган қўл совумасданоқ
Ёки забт этгайми асрларни шан,
Ўт босган қабримни силагайми ё
Тунлари қўшиқмас, шамол бепарво.

Йиллару тилларни оралаб бир-бир
То бизнинг кунгача ул етиб келган
Шоирлар шуҳратнинг суюк ўғлидир;
Номлари ғилдирар биз томон елган
Қор коптоқ мисоли йигирма аср —
Тобора ярқироқ, тобора улкан:

Гарчандки айсберг бўлса ҳам девкор,
Унинг асли-насли, ахир, совуқ қор!

Зеро, улуғ номлар шунчаки бир гап,
Шуҳратга ружу ҳам тентаклик фақат,
Мангулик истаган касни атайлаб
Йўқотгай кўпинча изсиз бу қисмат,
Қиёмат кунгача хокин авайлаб
Сақламоқ бўлганлар тез чирир беҳад,
Мен Ахилл қабрида ўйладим танҳо:
Троя чўпчак-ку, не бўлгай Румо!

Авлодлар кетидан ўлади авлод,
Қабрга киради қабрлар ҳатто.
Уларни унутгай асрий хотирот,
Уларга келажак соя солгай ё.
Оталар ўқиган битиклар, ҳайҳот,
Бугун қайга йитди? Ўлим ҳақ, зеро,
Чанг солиб жонлию жонсиз номига
Тортар у юходек бир-бир комига.

Мен отда сайр этиб, тушдан сўнг
кўп бор
Ёш ботир йиқилган ердан ўтаман.
Де Фуа яшади инсон деб бедор,
Инсон-чи? Жуда тез кўз юмди ундан!
Даҳшатли Равенна жангидан ёдгор—
Мард номи битилган гўзал устундан
Кўз узмай тураман: эвоҳ, нурамиш,
Пойини гўнгу хас, бурган ўрамиш.
Зиёрат қиламан Дантени ҳар кун,
Кўраман безаксиз, кичик турбатин

Ва лекин ботирга тикланган устун
Тортмас шу қабрча инсон диққатин,
Шубҳасиз, кун келиб ютади бутун
Ул шоир қўшиғи, ботир шуҳратин —
Ҳали ўлмай Пелид, туғилмай Ҳомер
Бор қўшиқ, бор жангни ютган қаро ер.

Гар инсон қони-ку устунга тамал,
Лек инсон балчиғи уни кўмар тез,
Деҳқон ерни аяб лаънатлар ҳар гал
Шавкатли ботирлар уруш қилган кез.
На чора — қора халқ! Бироқ у афзал
Қонхўр тозилардек изғишиб хунрез,
Ерни пайҳон қилиб, Дантенинг такрор
Дўзахин яратган тўдадан минг бор.

Барибир шоир бор—гар шуҳрат
хушбўй

Исириқ дудидек гап бу дунёда,
Илк қўшиқ ёзилса ёниб фикру ўй,
Кетар кейингиси, бас, шу аснода,
Қояни енгай деб, бермайман деб бўй
Майдаланган мавждек ўжар ирода.
Ўжар ҳис, дардимиз гувиллаб бутун
Шеър бўлиб сочилар оламга бугун.

Инглиз тилидан
Абдулла ШЕР таржимаси.

ФАРҒОНА ОБЛАСТИ. Боғдод районидаги «Ленинград» колхозида мактабгача тарбия муассасалари ишига алоҳида эътибор берилаяпти. Ҳозир хўжаликдаги мавжуд бешта болалар боғчасида меҳнаткашларнинг 700 дан зиёд ширин-шакар фарзандлари тарбияланаяпти.

СУРАТДА: тарбиячи Раъно Баҳодирова кичкинтойлар билан машғулот ўтказмоқда.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ фотоси.

ИБРАТЛИ АНЪАНА

Самарқанд районидаги 44-ўрта ҳунар-техника билим юртида илғор ва жамоатчи ўқувчиларга фахрий ёрлиқлар, комсомол ва касаба союз билетлари, диплом, шунингдек, социалистик мусобақа ғолибларига кўчма вимпелларни тантанали равишда топшириш анъанага айланган. Бу ўз навбатида таълим-тарбия ишларига ижобий таъсир ўтказаяпти.

Яқинда бўлиб ўтган кечада иккинчи курс талабалари — Маъмура Давронова, Дилдора Мажидова, Мавсима Оқилова, Ризқия Шоҳназарова, Дилшода Маликова, Дилшода Эшова, Даврон Жабборов, Мурод Жабборов, Сиддиқ Рўзиев, Меҳрож Файзуллаев ва бошқалар совет паспортини олдилар. Уни район ички ишлар бўлими паспорт столининг бошлиғи, милиция майори Илҳомжон Зоҳидов топширди.

Р. ШУКУРОВ.

ҲУНАР-ТЕХНИКА ТАЪЛИМИ ВА ҚАЙТА ҚУРИШ

ШОГИРД УЧУН КАФОЛАТ

Ўзбекистон ССР Ҳунар-техника таълими давлат комитети ҳамда Фарғона область агросаноат комитети ташаббуси билан Риштон районидаги Ф. Шамсуддинов номли 40-ҳунар-техника билим юртида автомобиль ҳайдовчилари тайёрлаш ва қайта тайёрлаш масалаларига бағишланган республика зонал семинари бўлиб ўтди.

Унда Андижон, Наманган, Фарғона областлари ҳунар-техника билим юртлари раҳбарлари, агросаноат комитетлари мутахассислари, давлат автомобиль инспекциясининг масъул ходимлари иштирок этдилар.

Автотранспорт ҳайдовчилари ва автослесарлар тайёрлаш бўйича республикамизда муайян ишлар амалга оширилмоқда. 35 та ҳунар-техника билим юртида мазкур соҳалар учун мутахассислар тайёрланаяпти. ДОСААФ ихтиёридаги автомобиль мактаблари ҳам бунга катта ҳисса қўшмоқда.

Шунга қарамай бу соҳадаги ишлар қайта қуриш талабларига жавоб бермаётир. Кўпгина ҳайдовчиларнинг йўл ҳаракати қоидаларига амал қилмасликлари, техникани бошқаришдаги уқувсизликлари, ичкиликбозлик оқибатида мамлакатимиз автомобиль йўлларида турли авариялар бўлиб турибди.

Фикримизнинг далили сифатида айрим фактларга мурожаат қилайлик. Ўтган йилнинг 9 ойи давомида иттифоқ бўйича 1 миллион 100 минг ҳайдовчи йўл ҳаракати қоидасини бузганлиги қайд этилган. Бу умумий ҳайдовчилар сонининг 98 процентини ташкил этади.

Кейинги беш йиллик мобайнида бир неча минг киши автомобиль аварияси туфайли ҳаётдан кўз юмди. Миллиондан ортиқ киши эса ярадор бўлган. Болаларнинг автоавария туфайли ҳалок бўлиши республикамизда энг кўплиги ғоят ачинарлидир. Кўриниб турибдики, ёмон ҳайдовчи фалокат, бахтсиз ҳодисаларнинг бош айбдоридир.

Автомобилларни ремонт қилишда ҳам кўп камчиликларга йўл қўйилмоқда. Автослесарларнинг ишни пухта билмаслиги натижасида транспортлар хўжа кўрсин тарзида қўлдан чиқарилаяпти. Оқибатда техниканинг умри «қисқариб» тезда ишдан чиқиб қолмоқда. Бу камчиликларнинг олдини олиш учун эса кадрлар малакасини ошириш, уларни қайта тайёрлаш, билим юртлари моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, оталиқ ташкилотлари билан алоқани кучайтириш зарур.

Зонал семинарда ана шундай долзарб масалалар муҳокама этилиб, амалий тадбирлар белгиланди.

Хўш, семинар ўтказилган билим юртида бу борада қандай ишлар амалга оширилмоқда?

Кейинги йилларда билим масканида катта ўзгаришлар юз берди. Аввало билим юрти маъмурияти (директори — СССР ҳунар-техника таълими аълочиси К. Тўйчиев) ўқитувчилар ва мастерлар сафини малакали мутахассислар ҳисобига тўлдирди.

Область агросаноат комитети, хусусан Риштон район агросаноат бирлашмаси кенгаши ёрдамида ўқув ва лаборатория кабинетлари, автохўжалик, автодром, ётоқхона ва спорт майдонлари қайтадан жиҳозланди.

Шу кунгача 450 дан ортиқ мутахассис билим юртида таълим олди. Улар агросаноат тармоқларининг турли участкаларида самарали меҳнат қилишаяпти.

Айни кунларда бу ерда 1.100 талаба бор. Ўқувчилар Марғилон автомобиль ремонти заводида амалий машғулот ўтказишмоқда.

Шуниси диққатга сазоворки, 1987 йилги амалий машғулот пайтида билим юрти ёшлари Тошкент автомобиль йўллари институти студентлари билан мусобақалашиб, ғолиб чиқдилар.

Билим юртига талаба қабул қилиш янгича. Илгари группалар таклиф этиш йўли билан тўлдирилган бўлса, ҳозир конкурс жорий этилган. Ўтган йили 450 дан ортиқ ўқувчи билим юртига кириш учун ариза берди. 150 нафари қабул қилинди. Талабалар орасида Фарғона водийси областлари ҳамда Қашқадарё, Тошкент ва Сирдарё областларидан келган ёшлар ҳам бор.

Семинар қатнашчилари ўқув кабинетлари ва лабораторияларни кўздан кечириб, машғулотларда бўлиб, М. Қаҳҳоров, М. Мамажонова, Т. Қосимов, А. Тешабоев, М. Содиқов, Р. Воҳидов сингари ўқитувчилар, ишлаб чиқариш мастерлари ишига юксак баҳо бердилар.

Бу ерда спорт секциялари ҳам мунтазам ишлаб турибди.

Ечимини кутаётган муаммолар ҳам оз эмас. Билим юрти моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш зарур. Телефон ўрнатиш, автобус қатновини йўлга қўйиш, ўқитувчилар учун кооператив уйлар қуришни тезлаштириш масалалари шулар жумласидандир. Энг муҳими — касб маҳоратини ёш авлодга мукаммал ўргатиш, фан-техника янгиликларидан доимо хабардор этиш, ундан амалий фаолиятда фойдаланиш, бўлажак ҳайдовчилар жавобгарликни юракдан ҳис этиб меҳнат қилишлари, шогирд учун кафолат бериш ҳар бир ўқитувчи ва ишлаб чиқариш мастерининг муқаддас бурчидир.

А. ТЎХТАСИНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.
И. ОСТОНАҚУЛОВ,
Фарғона область «Коммуна» газетаси мухбири.

ОШКОРАЛИК ОЙНАСИДА

СИРКАСИ СУВ КЎТАРМАДИ

21 январь эрталаб иш куни бошланиши биланоқ «Қишлоқ ҳақиқати» редакцияси телефонларидан бири жиринглади. Газетанинг худди шу куни сонида босилган «Таажжуб!» сарлавҳали луқмада танқид эгасини аниқ топмаганини, яъни 7—8-синфлар учун чиқарилган «Ўзбек тили дарслиги»да йўл қўйилган жиддий чалкашликлар учун «Ўқитувчи» нашриёти эмас, балки Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитетининг Тошкентдаги «Матбуот» полиграфия ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли 1-босмахона айбли эканлигини ётиғи билан тушунтиришди. Биз бояги ўртоққа худди ана шуни баён этиб хат йўллашни, навбатдаги сонлардан бирида масалага аниқлик киритишни ваъда қилдик.

Тезкорликни қарангки, тушдан кейиноқ биз кутган қоғоз қўлимизга келиб етди. Аммо унда битилган бор-йўғи етти сатрни ўқиб ҳангу манг бўлиб қолдик. Нашриёт бош муҳаррири Зокир Мирзаев имзо чеккан бу «ҳужжат» жаҳл отининг устида мағрур туриб, қаҳр томчилари сира аямасдан битилганлигини исботлаш мақсадида уни тўлиқ келтиришни лозим топдик: **«Газетангизнинг 1988 йил 21 январь сонида босилган «Таажжуб!» сарлавҳали мақолада бизнинг нашриёт ходимлари асоссиз равишда танқид қилинган. Материални пухта ўрганмай тайёрлаган, оқибатда коллективимиз асабини бузган ўртоққа нисбатан чора кўришингизни ҳамда бу ўринда нашриёт айбдор эмаслигини газетанинг навбатдаги сонида газетхонларга маълум қилишингизни сўраймиз».**

Кўраяпсизми қаҳҳорликни?! Тўғри, танқид нишони нотўғри тушган, лекин буни оғирвазминлик, хуш муомала билан, яъни ўринсиз ҳис-туйғуга берилмасдан изҳор этиш мумкин эди-ку! Аслини олганда эса форишлик мактаб директори ва муаллиманинг редакцияга йўллаган хати ҳозирги таомилга, ошкоралик шароитига кўра таҳрирсиз босилган; иккинчидан, оёғи осмондан келтирилган саҳифаларни муқовалаб чиқарган нашриётнинг номи «Ўқитувчи» деб қўйилган; учинчидан, ана шу даргоҳда ишлайдиган муҳтарам ноширларимизнинг ҳамма ишини, жамики маҳсулотини аъло даражада, мутлақо нуқсонсиз деб бўлмаслиги равшан. Ахир, ойда ҳам доғ бор дея бекорга айтмайдилар! Иллат шундаки, танқид деганимиз ҳали ҳолва даражасига етган эмас, уни дармондоридай бемалол ютиб юбориш қийин.

Биз «Ўқитувчи» нашриётининг «айбсиз» масъул ходимларидан узр сўраш билан бирга ноширхона директори А. Мирзаевдан, партия ташкилотининг секретари А. Раҳимовдан бош муҳаррир З. Мирзаевга қайта қуришнинг уммони азимидан эсиб келадиган танқид шабадасига кўникма ҳосил қилиш бўйича эҳтиёт чораси тариқасида маслаҳат бериб қўйишларини илтимос этамиз.

Энди чалкашликнинг бош сабабчиси аниқ: у Тошкентдаги «Матбуот» полиграфия ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли 1-босмахона (директори Абдумалик Абдукаримович Маждхўжаев) бўлиб, мактаб болаларига хом-хатала, мутлақо яроқсиз нусхаларни жўнатишда шу корхона айбдор. Бунинг устига дарсликнинг безатилиши, муқовалари, умуман кўриниши шу қадар дидсизки, уни қўлга олсангиз, XX асрнинг 80-йиллари охирида яшаётганимизга ишонгингиз келмайди. Ҳа, мактабларимиз талабаларига лоақал бирор нусха чалакам-чатти босилган китобнинг кераги йўқ, улар ноширликнинг ҳозирги тараққиёти энг сўнгги ютуқлари асосида тайёрланган қўлланмаларга эга бўлишни истайдилар.

Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитети (раис ўринбосари Р. Н. Ҳакимов) раҳбарлари ўз тасарруфларидаги нашриётлар ҳамда босмахоналарни қайта қуриш кўчасига ниҳоят бошлаб кирадилар, деган умиддамиз.

Шу билан бирга улар қўллари остидаги сиркаси сув кўтармайдиган айрим ходимларни камтару камсуқумлик руҳида, яъни бугунги шароитга муносиб тарзда тарбиялашларини, ўртоқларча танбеҳ учун бировнинг ёқасидан ушламасликка ўргатишларини, ноширчилигимиз ва матбаачилигимизни турғунликдан чиқаришларини истардик.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»НИНГ ХАТЛАР ВА ОММАВИЙ ИШЛАР БЎЛИМИ.

МАЙДОНГА ЧОРЛОВ

Бугун Тошкентдаги марказий «Юбилей» саройида бокс бўйича СССР чемпионати байроғи кўтарилади

Мамлакатимизнинг энг сара чарм қўлқоп усталари республикамиз пойтахтида учинчи маротаба тўпланишмоқда. Шуни мамнуният билан айтиш мумкинки, уларнинг ҳар бир чиқишлари қизиқарли, «баҳс»ларга бой бўлди. Айниқса 1981 йилги чемпионат ўзбекистонлик спорт мухлисларини ниҳоятда мамнун қилганди. Ўшанда бир йўла уч вакилимиз —Зоир Абдуқодиров, Геннадий Могилин ва Владимир Шин ҳурмат шоҳсупасидан ўрин олишганди. 1984 йилги 51-чемпионатда ҳам Феликс Пак ва Ринат Тришев финалга чиқишган эди.

Хўш, бу сафарги беллашувларга республикамиз вакиллари қандай тайёргарлик билан келишди? «Тошкентлик йўлбарс» Руфат Рисқиев издошлари ишқибозлар ишончини оқлай олишадими?

Очиғини айтганда, терма командамизнинг ҳозирги аҳволи бирмунча мураккаб. Фақат кейинги беллашувларни кўтаринки руҳда ўтказган Ринат Тришевдан умидвор бўлиш мумкин. Яна ким билади дейсиз: спорт спорт-да. Унинг сира кутилмаган воқеаларга бой бўлиши эҳтимолдан холи эмас.

Ҳар ҳолда К. Раҳимов (54 кг), А. Григорян (60 кг), Е. Болжонов (63,5 кг), Т. Исроилов (67 кг), ака-ука Матназар (75 кг) ва Ҳаким (81 кг) Матчоновлар ниҳоятда масъулиятли синов олдида турибдилар. Чунки бу галги чемпионат ғолиблари мамлакат олимпия терма командаси аъзолигига асосий даъвогарлар бўлишади. Хуллас, чарм қўлқоп мухлисларини қизиқарли беллашувлар кутмоқда.

Катта спорт анжуманига фақат боксчиларимизгина эмас, чемпионат мезбонлари ҳам катта тайёргарлик кўрдилар.

— Одатдагидай беллашув майдони зал марказига ўрнатилади, — дейди спорт саройи бош инженери Ш. Исломов.— Ўтган чемпионатдан бери яна қўшимча 700 ўрин тайёрланди, энди бир вақтнинг ўзида 4.300 одам учрашувларни томоша қилиш мумкин.

Яна бир янгилик: бу сафар беллашувлар бошланиши ҳақида бонг жаранги эмас, балки илк бор Гаванадаги жаҳон чемпионатидаги сингари рангли музика дарак беради.

Спортчилар учун қулай шароит яратишга ҳам алоҳида эътибор берилди. Чигил ёзиш, допингни текшириш, медицина кўриги учун алоҳида-алоҳида хоналар ажратилган. Ҳакамлар коллегияси, секретариат ва матбуот марказида шаҳарлараро телефонлар ишлаб туради,

Бир сўз билан айтганда, Тошкент мамлакатнинг янги чемпионларини кутмоқда. Ажабмаски, улар сафида республикамиз вакиллари ҳам бўлишса.

А. ТЕМИРОВ.

ЗАНГОРИ ЭКРАНДА

Шанба, 23 январь

● МТ I

7.00 **«120 минут».**
9.00 «Марий памаш» фольклор ансамблининг концерти.
9.35 «Нега ва нима учун?». Болалар учун кўрсатув.
10.00 «Фақат овоз». СССР халқ артисти Л. Зикина иштирокида фильм-концерт («Экран»).
10.30 «Бир картинали музей»
11.00 **«Курганлик доктор».** Телевизион ҳужжатли фильм.
11.30 **«Камалак».** Халқ ижодиёти телепрограммаларининг халқаро фестивали (Буюк Британия).
12.05 «Узоқ Шарқ». Киножурнал.
12.15 «Дунё воқеалари».
12.35 **Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун.** Муаммо билан юзма-юз.
13.20 **«Социализм мамлакатларида».** Телевизион журнал.
13.50 «Мўъжизасиз-мўъжизалар».
14.50 Москва — Ханой телекўприги.
16.00 Ф. Шопен асарлари.
16.25 Фикрлар тўқнашганда. Инсон ҳуқуқлари ҳақида.
17.25 **«Наталья Сац. Севаман...».** Телевизион ҳужжатли фильм
18.20 **Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз флотининг 70 йиллигига.** «Тириклар ва ўликлар». Бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар
21.30 **«Время».**
22.05 «Қайта қуриш прожектори».

ШАНБА ОҚШОМИДА

22.15 «Дунёнинг бешинчи томони». РСФСРда хизмат кўрсатган артист З. Высоковскийнинг моноспектакли.
23.35 Янгиликлар.
23.40 Конькида югуриш спорти бўйича Европа чемпионати.

● МТ II

8.30 Эрталабки гимнастика.

«Тафаккур» программаси

8.45 Студия намойиш этади... «Монитор» (Ленинград).
9.35 **Экономика алифбеси.** Тўлиқ хўжалик ҳисоби.
9.40 «Ҳамоҳанглик». М. Сарьян ва К. Дебюсси.
11.25 **Экономика алифбеси.** Нарх ва қийматнинг ҳосил бўлиши.
11.30 «Здоровье». Кўрсатувни РСФСРда хизмат кўрсатган врач Ю. В. Белянчикова олиб боради.
12.15 **Экономика алифбеси.** Даромад.
12.20 «Ҳайвонот оламида».
13.20 **Экономика алифбеси.** Иқтисодий рағбатлантириш фондлари.
13.25 «Қурилиш ва архитектура». Киножурнал.
13.35 **Экономика алифбеси.** Планлаштириш.
13.40 **Фалсафий суҳбатлар.** Кўрсатувда академик И. Т. Фролов иштирок этади.
14.25 **Экономика алифбеси.** Кредит.
14.30 «Рус кошини». Илмий-оммабоп фильм («Экран»).
14.40 **Экономика алифбеси.** Иш ҳақи.
14.45 «Компьютер билан мулоқот». Бошловчи кўрсатув.

* * *

15.30 Р. Абдуллин чалади (орган). Қозондан кўрсатилади.
15.50 Мультфильм.
16.05 «Ўз соясидан ўзиб». Бадиий фильм.
17.35 «Ярим тунгача ва ярим тундан сўнг». Информацион-музикали программа.
19.30 «Унутилмас музикали кечалар». Р. Шуман. 1-«Баҳорги» симфония.
20.00 «Олтин ҳалқа». Телевизион ҳужжатли фильм («Экран»).
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 **«Хатга тушган...».** Ҳужжатли фильм премьераси.
20.55 Ҳаракат хавфсизлиги учун.
21.00 Қиличбозлик.
21.30 **«Время».**
22.05 «Қайта қуриш прожектори».

«Тафаккур» программаси

22.15 Останкино концерт студиясида СССР халқ ўқитувчиси А. А. Захаренко билан учрашув.
23.50 Янгиликлар.

● ЎзТВ

6.55 **«Ассалому алайкум».** Информацион-музикали программа.
8.15 Ҳужжатли фильмлар.
8.45 «Ҳужжатли экран». Кўрсатувни журналист Ф. Нодирова олиб боради.
9.30 «В. И. Лениннинг назарий мероси».
10.00 «Умид». Ижодкор ёшлар телеклуби (такрор.).
11.05 «Урушни ёдингда тут».
11.45 «Йўл ҳаракати қоидаларини ўрганамиз».
12.15 Спорт программаси.
17.55 Кўрсатувлар программаси.
18.00 Ўсмирлар учун. «Тенгдошлар».
19.00 «Онлар мактаби».
19.30 **«Ахборот»** (рус.).
19.45 «Давлат қабули — давр талаби».
20.15 «Тезлик...». Телефильм.
20.30 **«Ахборот».**
20.50 Ўзбек куйларидан концерт.
21.30 Москва. **«Время».**
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Хат ва ҳаёт». Жиззах областидан кўрсатув.
23.15 Кўрсатувлар программаси.

Редактор
А. Ғ. МУХТОРОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими —33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими —33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими —32-54-52. Таржима бўлимлари —32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими —33-81-42.

Р — 12444 Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 1013. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12